

Rapport

KS
**Å gjøre de usynlige
tjenestene synlige**
Kommunale bedrifters omdømme

AGENDA

KS

Å gjøre de usynlige tjenestene synlige

Kommunale bedrifters omdømme

AGENDA Utredning & Utvikling AS
Malmskrivervn 35 • Postboks 542 • 1302 Sandvika
Tlf 67 57 57 00 • Fax 67 57 57 01
Ref: R5573

AGENDA Utredning & Utvikling AS

Postboks 542 • 1301 Sandvika • Tlf 67 57 57 00 • Fax 67 57 57 01

Oppdragsgiver:	KS		
Rapportnr.:	R5573		
Rapportens tittel:	Å gjøre de usynlige tjenestene synlige		
Spesifikasjon:			
Tidsfrist:		iflg	
Ansvarlig:	Tor Dølvik		
Kvalitetssikring:	Per-Trygve Hoff	Verifisert:	
			(dato) (sign)

Forord

I denne rapporten presenteres resultatene fra en undersøkelse om kommunale bedrifters omdømme, som er utført på oppdrag for KS.

Et landsrepresentativt utvalg på 1000 personer er intervjuet om kjennskap til og inntrykk av kommunale bedrifter. Medieomtalen av utvalgte kommunale bedrifter er kartlagt og analysert. Kommunale bedrifters samfunnsmessige rolle og betydning er belyst ved hjelp av økonomiske nøkkeltall, data over geografisk struktur, bedriftsstruktur og markedsandeler for ulike typer kommunale bedrifter.

Arbeidet har vært fulgt av en referansegruppe med følgende deltakere: Rådmennene Hans Blix (Bodø), Øystein Søvik (Lindås) og Svein Skaaraas (Hamar), konsernsjef Kristin Melsnes, Stange energi AS, styreleder Hallgeir Hatlevik, Bergen Kommunale Pensjonskasse og informasjonssjef Kjersti Kildahl, BIR. Fra KS Bedrift har rådgiver /webredaktør Marianne B. Skou og fagsjef Svein Kamfjord deltatt. Referansegruppen har vært ledet av næringspolitisk rådgiver Kjell-Olav Gammelsæter i KS Bedrift. Han har også vært vår hovedkontakt i KS.

Arbeidet er utført av AGENDA Utredning & Utvikling AS i samarbeid med Brynhildsen Woldsdal Public Relations (BWPR). Norsk Respons har på vårt oppdrag gjennomført den landsomfattende spørreundersøkelsen. AGENDA har vært prosjektansvarlig overfor KS. Tor Dølvik har vært prosjektleder, med Jan Erik Fåne som prosjektleder i BWPR. Øvrige prosjektmedarbeidere har vært Tor Ole Steinsland (BWPR), Finn Arthur Forstrøm og Olav Befring (AGENDA).

Sandvika, den 27. februar 2007

AGENDA Utredning & Utvikling AS

Innhold

SAMMENDRAG OG HOVEDPUNKTER	7		
1	INNLEDNING	17	
	1.1	Bakgrunn	17
	1.2	Formål og problemstillinger	17
	1.3	Overordnet tilnærming	18
	1.4	Metodikk, oppbygging og datakilder	19
2	FLERE OG STØRRE KOMMUNALE BEDRIFTER	23	
	2.1	Innledning	23
	2.2	En økonomisk sektor i vekst	23
	2.3	Status og bedriftsstruktur 2004	26
	2.4	Bedriftenes samfunnsmessige betydning	28
	2.5	Størst og flest bedrifter i store kommuner	32
3	BEFOLKNINGENS SYN PÅ KOMMUNALE BEDRIFTER	34	
	3.1	Innledning	34
	3.2	Avfallsbedrifter er minst kjent – omsorg mest	34
	3.3	Best inntrykk av VAR-bedriftene	37
	3.4	Kommunale bedrifter er ikke best egnet	38
	3.5	Samfunnsansvar og forventningsgap	40
	3.6	Positiv holdning gir høyere forventning og inntrykk	45
4	MEDIENES DEKNING AV KOMMUNALE BEDRIFTER	47	
	4.1	Innledning	47
	4.2	Data – lokal, regional og nasjonal avisomtale	48
	4.3	Liten mediedekning og nøytral omtale	49
	4.4	Hva er mediene opptatt av?	62
	4.5	Opinionsdannere	69
5	AVSLUTTENDE REFLEKSJON – FRA USYNLIGE TJENESTER TIL GODT OMDØMME	72	
	VEDLEGG		

Sammendrag og hovedpunkter

Sammendrag

De fleste innbyggerne bruker tjenester som leveres fra kommunale bedrifter, men befolkningens kjennskap til eller interesse for bedriftene er liten. Det gjør seg gjeldende et forventningsgap i kommunale bedrifters omdømme, - mange har forventninger om at kommunale bedrifter skal ta større samfunnsansvar enn de har inntrykk av at bedriftene faktisk gjør. Samfunnsansvar anses som svært viktig av et stort flertall av befolkningen.

Kommunale bedrifter har et betydelig kommunikasjonsmessig potensial. En medieanalyse i fire regioner viser at bare åtte prosent av bedriftene omtales jevnlig (25 artikler eller mer over en toårsperiode). Følgende faktiske forhold om kommunale bedrifters samfunnsmessige rolle tilsier at de kunne vies større oppmerksomhet i mediene:

- Størrelsen på bedriftene, - med en samlet omsetning på over 80 milliarder kroner i 2004
- Omfanget av tjenester, - de leverer et bredt spekter av grunnleggende tjenester
- Antallet bedrifter, - det er flere enn 2300 og antallet vokser
- Betydningen, - bedriftene leverer tjenester som brukes av så å si alle innbyggere

Kommunale bedrifter har et godt omdømme blant de som sier at de vet om kommunale bedrifter. Folk har et godt inntrykk av renovasjonsbedrifter, vann og avløpsbedrifter, noe mindre godt inntrykk av bedrifter innenfor omsorgssektoren og kollektivtransporten.

For flere av tjenestene som er kartlagt, skiller ikke brukerne mellom ulike organiseringsformer, - om det er kommunen, en kommunal bedrift, et interkommunalt selskap eller en privat bedrift som leverer tjenestene. Med andre ord er organiseringsformen underordnet kvaliteten på leveransene.

Det virker som innbyggerne har et uskarpt bilde av de kommunale bedriftene, noe som kan henge sammen med at kommunale bedrifter leverer "usynlige tjenester" som innbyggerne i det daglige tar for gitt. Avhengigheten og sårbarheten merkes først når tjenesten uteblir, som når strømmen går, søppelet ikke hentes eller vannet i springen blir borte. På spørsmål om hvilket inntrykk publikum har av kommunale bedrifter, farges derfor svarene av deres grunnholdning til kommunale tjenester, like mye som av eksakt kunnskap om bedriftenes leveranser.

Den politiske debatten om kommunale tjenester ser ut til å påvirke innbyggernes holdninger til de kommunale bedriftene. I regioner der kommunalt eierskap har vært debattert, finner vi også at innbyggerne i noen grad har klarere holdninger til spørsmål om kommunalt eierskap, kommunale bedrifters tjenester og offentlig eller privat tjenesteleveranse.

Det er større omdømmemessige forskjeller mellom bransjer enn mellom regioner. Bedrifter innen miljø, teknikk og samferdsel samt kraftselskapene har jevnt over et dårligere omdømme enn bedrifter innen de øvrige bransjene.

Hvorfor er omdømme viktig?

Omdømmet er bedriftenes rykte. Et rykte kan være fortjent eller ufortjent, men det har uansett sterk innvirkning på rammebetingelsene. Omdømmet til en kommunal bedrift er særlig viktig for:

- Intern lojalitet, motivasjon og effektivitet
- Muligheten for rekruttering av nyansatte
- Hvilken ”arbeidsro” bedriften får fra eiere og premissgivere
- Rammebetingelsene for virksomheten, bestemt av politiske organer både på lokalt og nasjonalt nivå
- Medienes søkelys og vinkling på saker
- Kundenes opplevelse av selskapet – deres lojalitet
- Forholdet til samarbeidspartnere

Kommunale bedrifters omdømme påvirkes av en rekke forhold:

- Hva bedriftene selv styrer:
 - Lederes opptreden
 - Ansattes opptreden
 - Resultater/kvalitet/leveranse
 - Reklame og kommunikasjon
 - Håndtering av kriser
- Hva bedriftene ikke kan styre selv:
 - Kundenes opptreden
 - Mediene
 - Jungeltelegrafene
 - Politiske forhold og debatter rundt selskapet/bransjen
 - Hva andre bedrifter i tilsvarende situasjon gjør (smitteeffekt)

Bedriftenes omdømme er viktig fordi de kommunale bedriftene befinner seg i en konkurranse, dels om kunder men særlig om kompetansen. Godt

omdømme kan bidra til at bedriftene får gode rammebetingelser av sine eiere, som er kommuner og fylkeskommuner.

Hvem er de kommunale bedriftene?

Det finnes drøyt 2300 kommunale bedrifter i Norge. De utgjør en voksende del av kommunesektoren og norsk økonomi, og i enkelte bransjer er de kommunale bedriftene dominerende.

De kommunale bedriftene omsatte for 81 milliarder kroner i 2004. Det økonomiske omfanget tilsvarer dermed mer enn dobbelt så mye som alle fylkeskommunene i Norge til sammen, og 20 milliarder mer enn utgiftene til den samlede sykehussektoren i Norge. De kommunale bedriftene sysselsetter til sammen 49 000 personer, mer enn alle ansatte i hele Oslo kommune.

- I antall er den mest typiske bedriften et kommunalt bolig- og eiendomsselskap med to ansatte og en samlet årlig omsetning på 5 millioner kroner. Det finnes nærmere 390 slike bedrifter.
- Målt i antall ansatte er den mest typiske bedriften et arbeids-samvirke med 53 ansatte og 9 millioner kroner i årlig omsetning. Det jobber til sammen 16 600 personer i slike kommunale bedrifter.
- I økonomiske omfang er den mest typiske kommunale bedriften et kommunalt eid kraftselskap (AS) med 29 ansatte og 141 millioner i omsetning. De kommunale kraftselskapene kontrollerer to tredeler av det norske energimarkedet. Samlet omsetning i de kommunale kraftselskapene var 49 milliarder kroner i 2004.

Aksjeselskapsformen er den dominerende organisasjonsformen blant kommunale bedrifter, men det er også en god del interkommunale selskaper, foretak samt bedrifter etter kommunelovens bestemmelser om interkommunalt samarbeid. Blant medlemsbedriftene til KS Bedrift er 40 % aksjeselskaper mens 30 % er interkommunale selskaper.

Status for omdømmet – publikums vurderinger

Kjennskapen varierer mellom bransjer

Flertallet av befolkningen oppgir at de kjenner til om det finnes kommunale bedrifter i deres kommune, men det er store bransjevise forskjeller i denne kjennskapen.

Kjennskapen er størst til kommunale bedrifter som det er få av, som bedrifter innenfor omsorgssektoren. Kjennskapen er dårligst til bedrifter innenfor renovasjon og avfallshåndtering.

Kjennskapen er dårligere blant kvinner enn menn, og større i små kommuner enn i store.

Godt omdømme men forskjell mellom bransjer

De som har kjennskap til at det finnes kommunale bedrifter i kommunen, har et positivt inntrykk av bedriftene. Nærmere fire av fem har svært godt eller ganske godt inntrykk av kommunale bedrifter innenfor renovasjon, mens tre av fem har svært godt eller ganske godt inntrykk av kommunale bedrifter innenfor vannforsyning og avløp.

Halvparten har svært godt eller ganske godt inntrykk av bedriftene innenfor energisektoren og kollektivtransporten. Vel to av fem har svært godt eller ganske godt inntrykk av bedrifter innenfor omsorgstjenestene, mens rundt en av tre har svært godt eller ganske godt inntrykk av bedrifter innenfor bolig og eiendom.

Det er flest usikre i vurderingen av kommunale bedrifter innenfor bolig og eiendom.

De bedriftene som flest har dårlig inntrykk av, finnes innenfor kollektivtransport og omsorg. En av fem oppgir at de har svært dårlig eller ganske dårlig inntrykk av bedrifter innenfor kollektivtransport, mens en av seks sier det samme om bedrifter innenfor omsorgssektoren.

Kommunale bedrifter anses ikke som mest egnet

Det er få som anser kommunale bedrifter som mest egnet til å løse oppgaver, de fleste foretrekker kommunen selv eller en privat bedrift, men det er store forskjeller mellom ulike typer tjenester i synet på hvem som er best egnet.

- Nærmere to av tre oppgir at kommunene er beste egnet til å levere omsorgstjenester, mens bare en av fire mener at kommunen er best egnet innenfor avfallsbransjen. Også innenfor vann og avløp mener mer enn halvparten av de spurte at kommunen er best egnet til å levere tjenesten.
- En av tre oppgir at det ikke spiller noen rolle om det er kommunen, en privat bedrift eller en kommunal bedrift som sørger for innsamling og sluttbehandling av avfall. To av fem sier det samme for vann og avløp, energi, bolig og eiendom og kollektivtransport. En betydelig andel av publikum er dermed ikke opptatt av organisasjonsform. Dette indikerer at de er mer opptatt av innholdet i leveransene.

Bedriftenes samfunnsansvar er svært viktig

Et klart flertall av befolkningen (64 prosent) oppgir at det er svært viktig at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar. Ni av ti mener det er svært viktig eller ganske viktig at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar. Kvinner vurderer samfunnsansvar som viktigere enn det menn later til å gjøre.

Et flertall i befolkningen har samme forventninger til kommunale bedrifter som til private bedrifter om å holde høy kvalitet, levere tjenestene når de skal, være serviceinnstilte overfor kundene og være gode arbeidsplasser for de ansatte.

Vel halvparten av de spurte har forventninger om at kommunale bedrifter skal ta større ansvar enn private bedrifter for å støtte lokal idrett og kultur.

For åtte øvrige oppgitte temaer er det et mindretall av de spurte som har forventninger om at kommunale bedrifter skal ta større samfunnsansvar enn private bedrifter:

- En av tre har forventning om større ansvar for god kvalitet, å levere tjenester når de skal, være en god arbeidsplass for de ansatte og være serviceinnstilt overfor kundene.
- Drøyt to av fem har forventninger om større ansvar for miljøhensyn, etisk standard og lave priser.
- En av tre har forventninger om at kommunale bedrifter tar *mindre ansvar* enn private for å gå med overskudd.

De spurte har gjennomgående inntrykk av at kommunale bedrifter i praksis tar mindre samfunnsansvar enn de burde gjøre. Dette kommer til uttrykk ved at under halvparten av de som har forventninger om at kommunale bedrifter skal ta større samfunnsansvar enn private bedrifter, opplever at bedriftene faktisk gjør det.

Det største gapet mellom forventning og inntrykk gjelder bedriftenes evne til å være serviceinnstilt overfor innbyggerne, levere tjenestene når de skal, ha god kvalitet og å holde lave priser.

Inntrykk og forventninger farges av den grunnholdningen de spurte har til hvem som er best egnet. De som har en grunnholdning om at kommunen er best egnet til å levere tjenester, er også gjennomgående mer positive i vurderingen av hvordan kommunale bedrifter ivaretar samfunnsansvaret.

Lite synlige i mediene – men nøytralt og positivt omdømme

Basert på en kartlegging av medieomtalen av 631 kommunale bedrifter (Agder, Trøndelag, Møre og Romsdal og det sentrale Østlandet) er det mest slående funnet at svært mange kommunale bedrifter overhodet ikke opplever omtale. Av de bedriftene vi har undersøkt er 44 % ikke nevnt en eneste gang i løpet av de to årene som vår undersøkelse omfatter (høsten 2004-2006).

Bare 8 % av bedriftene kan sies å bli jevnlig omtalt i mediene, med 25 eller flere artikler i løpet av de to årene vi har sett på. Halvparten av disse

igjen kan sies å oppleve en hyppig omtale, med to eller flere artikler i måneden i løpet av perioden.

Omtale i perioden fra 1.11.2004-1.11.2006	Andel selskaper som oppnår omtale
50 artikler eller mer	4 %
25 artikler eller mer	8 %
Ti artikler eller mer	16 %
Ingen omtale	44 %

Vi har også klassifisert artiklene som henholdsvis positive, negative og nøytrale. Dette gir et bilde på det generelle omdømmet kommunale bedrifter har i norske medier. Helt generelt er omtalen av disse bedriftene slett ikke dårlig.

Andel positive artikler	Andel nøytrale artikler	Andel negative artikler
18	66	16

Nesten hver femte artikkel som vi har gjennomgått (over 7000 i alt), gir en positiv omtale av den aktuelle bedriften. To av tre artikler har en nøytral omtale av bedriften, mens 16 % av artiklene er direkte negativt ladet. Det er betydelig mindre andel negative artikler om kommunale bedrifter enn det selskaper som Statoil, SAS Braathens, Telenor og Posten opplever.

Det er store forskjeller mellom ulike bransjer. Spesielt opplever bedrifter innenfor miljø, teknikk og samferdsel til dels svært negativ omtale i vårt utvalg. Omtalen av vannverksaken på Romerike, en del bompengeselskaper og bedrifter innenfor renovasjon forklarer det meste av bildet. Også en del energiselskaper har opplevd til dels hard kritikk. Generelt har dette dreid seg om utbygging av vind- og fossekraft samt pengerot i styre og ledelse.

Bransje	Positive	Nøytrale	Negative
Miljø, teknikk og samferdsel	16	61	23
Energi	17	65	18
Helse og velferd	37	50	13
Kultur og undervisning	19	71	11
Drift og utvikling	18	74	8

Helse og velferd er den sektoren som opplever den høyeste andelen positive artikler. Samtidig er dette den bransjen som har færrest antall

bedrifter med i utvalget og også færrest antall artikler registrert. I Agder i Møre og Romsdal er overhodet ingen bedrifter innenfor omsorgssektoren representert.

Vi har også undersøkt regionale forskjeller i omtalen av kommunale bedrifter.

Fylke	Positiv	Nøytral	Negativ
Agder	14	68	18
Akershus	14	63	23
Møre og Romsdal	21	68	11
Trøndelag	22	66	12

Agder og Akershus er regioner som synes å ha minst positiv dekning av kommunale bedrifter. Her har vi både registret langt færre positive artikler og samtidig langt flere negative artikler enn i Trøndelag og i Møre og Romsdal.

Konsekvenser – utfordringer for omdømmet

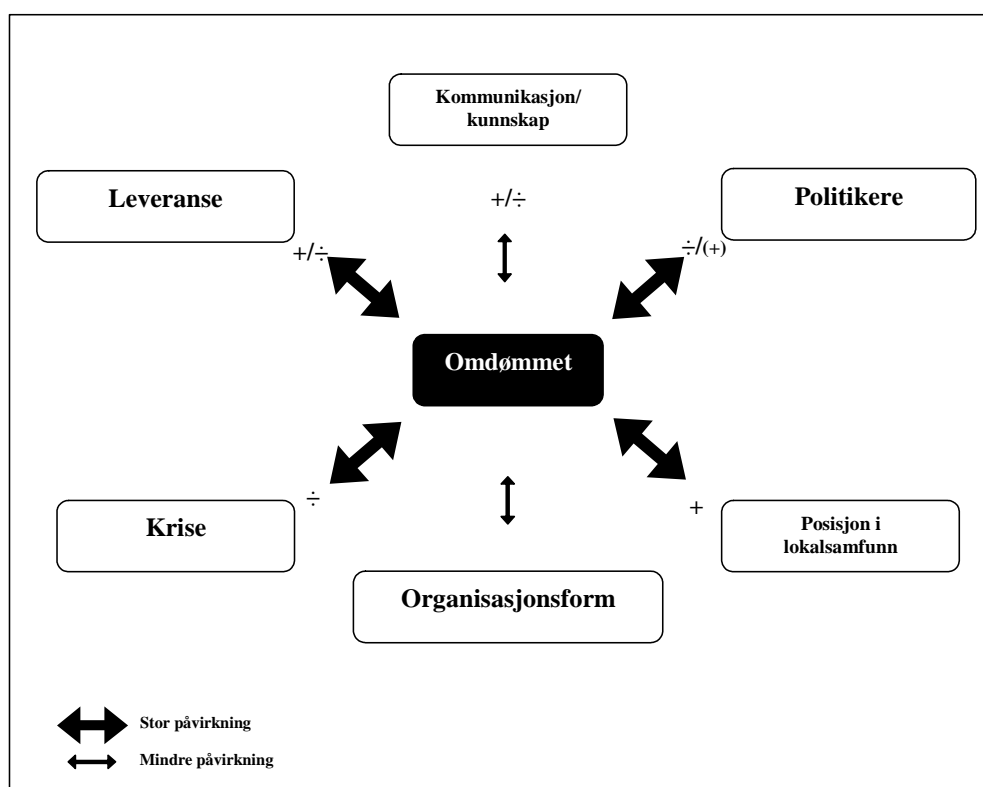
Undersøkelsene viser at den enkelte bedrift bør bli bedre til å kommunisere sin egen rolle og kvaliteten på tjenestene for å bedre sitt omdømme. Generelt er det slik at brukere og folk med kjennskap til tjenestene er mer tilfreds med tjenester enn de som ikke benytter seg av tjenestene. Våre resultater tyder på at denne sammenhengen bekreftes også for kommunale bedrifter: Jo bedre kjennskap befolkningen har til en bedrift, desto bedre er omdømmet.

Men selv om en enkelt bedrift gjør en god jobb er dette trolig ikke nok til å endre befolkningens generelle holdning til kommunale bedrifter og kommunale tjenester. En enkelt bedrift kan ikke bedre/endre det totale inntrykket brukerne har av kommunal sektor. Derfor har også KS Bedrift en rolle å spille i arbeidet med å heve det generelle omdømmet til kommunale bedrifter.

Kommunale bedrifter har et stort potensial for å kommunisere bedre med sine omgivelser. Svært mange bedrifter har ingen eller svært lav synlighet i mediene, og i den grad de har omtale er dette ofte ikke som følge av egen innsats. Omtalen er ofte initiert av andre eller utenforliggende forhold. Samtidig har bedriftene en stor betydning og viktighet i lokalsamfunnet. Derfor er det betydelige muligheter til å generere medieomtale selv, noe som vil kunne styrke omdømmet.

For befolkningen og medieomtalen er det ikke viktig hva slags organisasjonsform bedriften har. Det er det generelle inntrykket av tjenestene som er avgjørende for befolkningens oppfatning og medienes dekning.

Vi registrerer at det i svært stor grad er styreledere som uttaler seg om og på vegne av kommunale bedrifter, og de er ofte framtrepende lokalpolitikere eller ordførere. Dermed får omtalen og diskusjonene om kommunale bedrifter oftere en politisk implikasjon, det knytter seg politiske interesser og mål til virksomheten, selv om bedriften ikke er direkte underlagt et politisk styringsapparat. Dette er med på å forme mediebildet av bedriftene og påvirker dermed innbyggernes inntrykk og det omdømmet som etableres. Bedriftenes virksomhet kan på sett og vis oppfattes som et politisert felt og som en del av den kommunale forvaltningen.

Figuren illustrerer sentrale forhold som påvirker omdømmet til en kommunal bedrift og er et forsøk på å sammenfatte hvordan vi oppfatter at omdømmet i dag påvirkes av disse faktorene, basert på våre undersøkelser og analyser i prosjektet.

Bedriftens faktiske leveranse er viktig for omdømmet (illustrert med en tykk pil). Leveransen kan påvirke omdømmet både positivt og negativt (illustrert med både pluss og minus), avhengig av kvaliteten.

Kommunikasjon og kunnskap om den kommunale bedriften har vi illustrert med en tynn pil. Det er et uttrykk for at spørreundersøkelsen og medieanalysen har avdekket et betydelig potensial både for bedret kommunikasjon mot mediene og økt synlighet overfor brukerne.

Politikere eller eiere er også en viktig bidragsyter til kommunale bedrifters omdømme. Det har vært en del oppslag i mediene de siste årene knyttet til utøvelse av eierskap, rolleblanding, styresammensetning som har vært skadelig for de bedriftene det gjelder.

Bedriftens posisjon i lokalsamfunnet er også viktig for omdømmet. Typisk vil det være slik at jo mindre lokalsamfunnet er og jo viktigere bedriften er for lokal sysselsetting, jo bedre slår dette ut for bedriftens omdømme.

Vi har ikke funnet dekning for at organisasjonsform har noen stor betydning for det omdømme bedriftene får.

Større hendelser eller kriser vil kunne påvirke omdømmet. Omfanget av krisen vil i seg selv påvirke omdømmet, men krisehåndteringen kan være like viktig.

En langsiktig strategi for kommunale bedrifters omdømme bør bygge på og videreutvikle den kunnskapen om kommunale bedrifters omdømme som er påvist i denne rapporten.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Omdømmet til offentlig virksomhet har kommet i søkelyset de siste årene, særlig etter at flere saker om mislighold, korrupsjon og grove lovbrudd i enkelte kommunale bedrifter og etater er kommet for dagen. Hittil er slike saker blitt kommentert som unntak i en ellers hederlig offentlig sektor med høy integritet og troverdighet. Men det pekes også på at slike saker kan svekke kommunesektorens legitimitet som sentral leverandør av grunnleggende velferdstjenester.

Samtidig er det i offentlig og privat forretningsdrift en økende oppmerksomhet om samfunnsansvarlig drift. Bedriftene skal ikke bare sørge for lovlig virksomhet, effektiv ressursutnyttelse og økonomisk overskudd. Deres konkurransefortrinn avhenger også av at de evner å ta et bredere samfunnsansvar som strekker seg lengre, de skal drive etisk forsvarlig ut over de minimumskravene som følger av lover og forskrifter, de skal ta miljøhensyn og opptre som aktører som bidrar positivt i de lokalsamfunn de opererer.

De bildene som fortjent eller uberettiget skapes av en kommunal bedrift kan ha betydning for muligheten til å tiltrekke seg kompetent arbeidskraft, konkurrere om kunder, få gode rammebetingelser av sentrale myndigheter og eierne og å etablere gode relasjoner til samarbeidspartnere. Kundene, brukerne og eierne stiller ikke bare krav til leveransenes direkte verdi, men også til bedriftenes kjennetegn som samfunnsaktører. Det kan være mer krevende å rette opp skadevirkningene av et dårlig omdømme enn å forbedre leveransene.

Det er mot denne bakgrunn spørsmålet om kommunale bedrifters omdømme er reist. I hvilken grad har innbyggerne og brukerne forventninger som strekker seg ut over primærproduksjonen til disse bedriftene? Og hva er folks faktiske inntrykk av slike bedrifters virksomhet? Hvordan varierer eventuelt slike inntrykk og forventninger mellom ulike typer bedrifter og mellom bransjer? Og i hvilken grad kan svarene på slike spørsmål fortelle hva som er kritisk eller avgjørende for kommunale bedrifters omdømme?

1.2 Formål og problemstillinger

I bestillingen fra KS ble to hovedtemaer framhevet som særlig sentrale:

- (1) Prosjektet skal bidra til å synliggjøre bedriftenes grunnleggende tjenester i samfunnet på en systematisk og dokumentert måte. Hva bidrar de kommunale selskapene med direkte (konkret tjenesteleveranse) og indirekte til samfunnet (merverdi og ringvirkninger i lokalsamfunnet)? I anbudsinvitasjonen presiserte KS at prosjektet skulle være et ledd å synliggjøre bedriftenes grunnleggende tjenester overfor kommunal administrasjon, folkevalgte og innbyggere.
- (2) Kartlegge innbyggere og brukeres forventninger og erfaringer med kommunale bedrifters virksomhet. Hvilke forventninger har innbyggerne, ventes det f. eks. at de tar et større samfunnsansvar enn andre bedrifter og opplever innbyggerne at bedriftene utøver virksomheten i samsvar med forventningene?

Gjennom prosjektet har KS ønsket å få bedre kunnskap om kommunale selskapers faktiske omdømme, hva som er grunnlaget for folks inntrykk av selskapenes virksomhet, samt å bidra til at selskapene kan arbeide bedre og mer aktivt med omdømmebygging og tydeliggjøring av sitt samfunnsansvar.

1.3 Overordnet tilnærming

Det finnes rundt 2300 kommunale bedrifter i Norge, innenfor et femtitalts bransjer og med ulike tilknytningsformer (aksjeselskaper, interkommunale selskaper, kommunale foretak og stiftelser mv). Grovt sett kan virksomheten deles inn i følgende bransjeområder:

- Miljø, teknikk og samferdsel
- Energi
- Helse og velferd
- Kultur og undervisning
- Drift og utvikling

Markedssituasjonen for virksomhetene varierer fra monopol til full konkurranse. Videre dekker noen virksomheter tjenester som alle husholdningene eller bedriftene i kommunen er obligatorisk tilknyttet (f.eks. vannverk, avløp, renovasjon, nettjenesten i el-forsyningen), mens andre yter tjenester til en begrenset del av innbyggerne eller avgrensede brukergrupper (f.eks. krisesenter, omsorgsinstitusjoner osv). Noen bedrifter har en mer indirekte betydning som innbyggerne ikke er direkte brukere av, f.eks. selskaper som leverer drifts- og støttetjenester til kommunene, som revisjonsselskaper, pensjonsselskap, rådgivningsselskap. Fellestrekket er at kommunene som eiere vil at virksomhetene skal ivareta visse samfunnsmessige mål gjennom sine leveranser, i form av omfang, kvalitet, resultater og driftsmåter.

Folks forventninger, oppfatninger og erfaringer med disse virksomhetene vil variere både mellom bransje, selskap, kommuner og landsdeler. Oppfatningene baseres på varierende grad av kjennskap til de konkrete virksomhetene. Denne mangslungne virksomheten gjør at det er krevende å kartlegge ”bedrifters omdømme” i sin alminnelighet. Kommunale bedrifter har ikke en entydig profil som kan undersøkes på samme måte som store private bedrifter, kjente merkevarer eller offentlige virksomhet med nasjonal oppmerksomhet. Innenfor rammen av vårt prosjekt har vi derfor prioritert å avdekke publikums vurdering av temaer som er særskilt relevante og eventuelt kritiske for kommunale bedrifters omdømme, uten å stille spørsmål om konkrete enkeltbedrifter.

1.4 Metodikk, oppbygging og datakilder

For å besvare de sentrale spørsmålene i oppdraget, har vi basert oss på tre typer datakilder:

- (1) Bedriftenes samfunnsmessige betydning er beskrevet ved hjelp av offentlig strukturstatistikk og regnskapsdata over kommunale bedrifters økonomiske virksomhet. Alle kommunale bedrifter er identifisert og strukturen for det kommunale bedriftsmarkedet er beskrevet.
- (2) En nasjonal survey til et landsrepresentativt utvalg av befolkningen, med spørsmål om kjennskap, inntrykk, holdninger, forventninger og opplevelser av kommunale bedrifters virksomhet.
- (3) En kvalitativ og kvantitativ analyse av hvordan 631 kommunale bedrifter er omtalt i et utvalg lokale, regionale og riksdekkende aviser i fire regioner: Sørlandet, Trøndelag, Møre og Romsdal og det sentrale Østlandet

Rapporten er bygd opp som en presentasjon av hovedfunn fra disse tre undersøkelsene. I rapportens sammendrag kommenteres overordnede funn fra hver av undersøkelsene i sammenheng. Nedenfor redegjør vi kort for statistikkgrunnlaget for å beskrive de kommunale bedriftenes samfunnsmessige betydning. Surveygrunnlaget og medieanalysen presenteres i kapittel 3 og 4.

SSB's struktur- og regnskapsstatistikk for offentlige foretak

Denne statistikken omfatter offentlig eide ikke-finansielle foretak, der aksjemajoriteten i foretaket direkte eller indirekte er på (fylkes)-kommunale hender. Med direkte menes det at fylkeskommuner/kommuner samlet har mer enn 50 % eierandel, mens indirekte også omfatter de aktuelle selskapenes datterselskaper.

Videre omfatter statistikken kommunale og fylkeskommunale foretak, interkommunale selskaper og kommunale bedrifter som er organisert

etter kommunelovens paragrafer 11 og 27. Disse enhetene er heleid av en eller flere kommuner. For interkommunale selskaper er enheten lokalisert til kommunen der den fysisk har sitt hovedkontor.

Statistikken baserer seg på informasjon fra flere registre og omfatter i tillegg til aksjeselskap, interkommunale selskaper etter selskapsloven, fylkeskommunale og kommunale foretak også foretak som er organisert som organisasjonsledd i kommunal forvaltning.

Etter at SBB i 2004 og 2005 ryddet opp i registrenes opplysninger om eierforhold og er det registrert flere kommunale bedrifter fra og med 2004. De publiserte tallene for 2004 kan derfor ikke sammenlignes direkte med tallene for tidligere år. Arbeidet med å forbedre datakvaliteten har pågått også etter at tallene for 2004 ble publisert, slik at antall foretak er økt fra 2203 i den publiserte strukturstatistikken til 2337 foretak i det detaljerte materiale vi har fått. Antall bedrifter med registrerte opplysninger om inntekter og ansatte, er dermed også økt fra 1658 i den publiserte statistikken til 2044. Videre har vi innhentet tall for 87 bedrifter av til sammen 294 foretak som SSB ikke hadde pålitelige data over inntekter og ansatte fra. Vår presentasjon av økonomiske data for kommunale bedrifter, baserer seg dermed på opplysninger fra 2131 kommunale bedrifter.

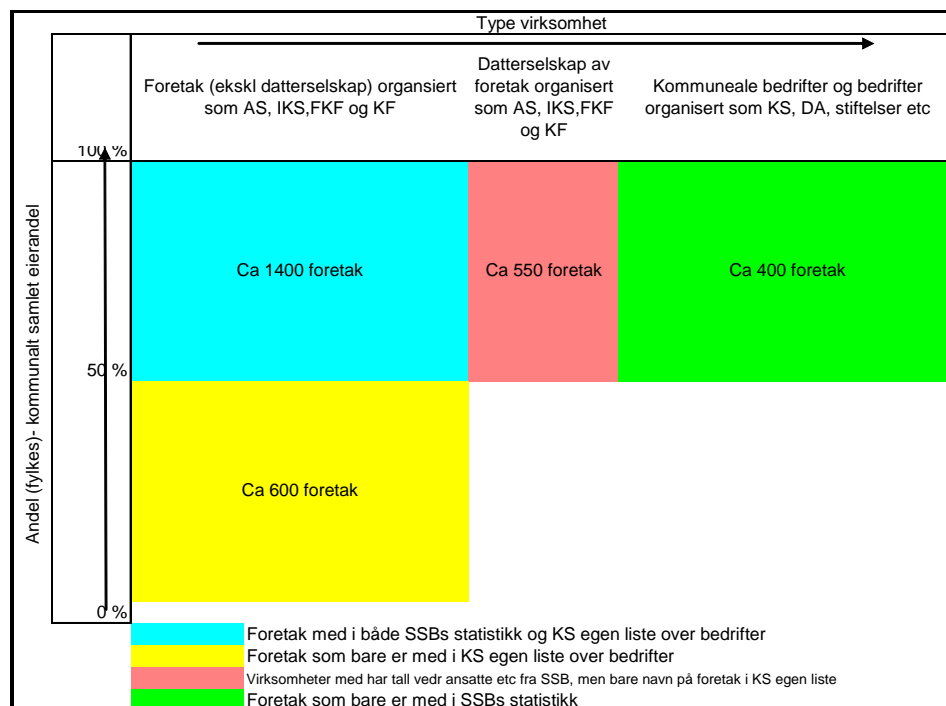
KS' egen liste over alle kommunale bedrifter

KS Bedrift har stilt et eget datauttak fra Brønnøysundregisteret til disposisjon for vårt arbeid. Denne statistikken omfatter antall ansatte og omsetning for alle foretak med kommunalt eierskap. Datterselskapene er ikke med, men dataene inneholder en liste med navn, organisasjonsnummer og eierandel for døtrene.

Av de ca. 1600 aksjeselskapene som inngår i listen har ca 570 selskaper mindre enn 50 % (fylkes)kommunal eierandel. Dataene er begrenset til å gjelde aksjeselskap, interkommunale selskaper, fylkeskommunale og kommunale foretak. Det vil si at kommunale organisasjonsledd, samarbeid etter kommunelovens § 27, stiftelser og lignende ikke er med i dette datagrunnlaget. På den annen side gir dataene anledning til analyser på foretaksnivå, noe som også gjør det mulig å aggregere tallene til kommunenivå og grupper av kommuner.

Sammenligning og bruk av datakildene

I figur 1.2 vises en skjematisk oversikt over hvilke og hvor mange foretak våre to datakilder omfatter.

Figur 1.2 Antall foretak som finnes av ulik type i de to datakildene

Vi har valgt å bruke SSBs statistikk som hovedkilde når vi i neste kapittel beskriver økonomiske nøkkeldata over kommunale bedrifters betydning, fordi denne statistikken også omfatter ansatte og omsetning for datterselskapene og for andre typer kommunale enn de som er med i KS' liste. Videre er denne statistikken basert på informasjon fra flere registre og den er bygget opp på samme måte som øvrig næringsstatistikk, noe som gjør det mulig å beskrive samlet omfang av kommunale bedrifter. Statistikken gir også anledning til å vise tidsserier, slik at vi kan vise endringer over tid, dog med visse brudd i serien. Datagrunnlaget er imidlertid forbedret fra og med 2004, slik at dette bør kunne være en god kilde for videre arbeid i KS Bedrift.

Inndeling etter næring

Felles for de tre undersøkelsene som denne rapporten baserer seg på, er en inndeling av bedriftene etter næring. Blant annet ut fra Nordlandsforsknings rapport ”styring og kontroll av kommunale selskaper og foretak” vet vi at hovedtyngden av de kommunale bedriftene befinner seg innenfor eiendomsdrift, helse og omsorgstjenester, renovasjon, vann og avløp, energi/ kraft, kollektivtransport og andre transporttjenester.

Tabell 1.1 Næringsinndeling i de ulike delundersøkelsene

Type næring	Struktur-dokumentasjon	Breddeundersøkelse	Media-analyse
Innsamling og behandling av avfall	X ¹⁾	X	X ¹⁾
Vann og avløp		X	
Energi /Kraftselskap	X	X	X
Kollektivtrafikk		X	
Transport ellers	X ¹⁾		X ¹⁾
Helse - og omsorgstjenester	X	X	X
Bolig og eiendom	X	X	X
Arbeidssamvirke	X		X
Fritidsvirksomhet	X		X
Andre næringer	X		X

1) Er slått sammen fordi tjenestene ikke er mulig å dele opp ut fra tilgjengelig statistikk

Vi har i arbeidet med denne rapporten forsøkt å ha samme næringsinndeling i de tre undersøkelsene. Som det framgår av tabell 1.1 er det mindre forskjeller mellom inndelingen i breddeundersøkelsen og de to andre undersøkelsene. Dette skyldes dels at breddeundersøkelsen har et "kundefokus", mens de øvrige undersøkelsene har et næringsfokus, og dels at statistikk Inndeling etter næring.

2 Flere og større kommunale bedrifter

2.1 Innledning

Hensikten med dette kapitlet er å tegne et kollektivt portrett av de kommunale bedriftenes virksomhet, samt besvare spørsmålet som er reist i konkurransegrunnlaget om bedriftenes samfunnsmessige betydning.

Arbeidet må anses som en screening av tilgjengelige kilder, samt en første anvendelse av denne nøkkelinformasjonen. Metodikken og resultatene kan videre danne grunnlag for at KS Bedrift utvikler en mer løpende dokumentasjon basert på offentlige kilder, som ledd i arbeidet med å synliggjøre kommunale bedrifter på en mer systematisk måte, og som en del av informasjonsgrunnlaget for videre interessepolitisk arbeid.

SSB's struktur- og regnskapsstatistikk for offentlige foretak danner grunnlaget for tallene som presenteres. Disse datakildene gir ikke informasjon på kommunenivå. For å kunne analysere forskjeller mellom ulike typer kommuner, har vi derfor i avsnitt 2.5 brukt KS' egen liste som datagrunnlag.

2.2 En økonomisk sektor i vekst

2.2.1 Bedriftstallet øker

Det var i 2004 drøyt 2300 kommunale bedrifter med en samlet omsetning på 81 milliarder kroner, og de sysselsatte nærmere 49 000 arbeidstakere.

Utviklingen over antall foretak, antall ansatte og omsetning fra 1999 til 2004 vises i Tabell 2.1. I tabellen har vi både tatt med de publiserte og oppdaterte tallene for 2004, der forskjellen dels skyldes SSB's egne forbedringer i tallmaterialet og dels tilleggsopplysningene som vi har innhentet.

Tabell 2.1 Antall foretak, omsetning, og antall ansatte over tid. Kommunale bedrifter totalt.

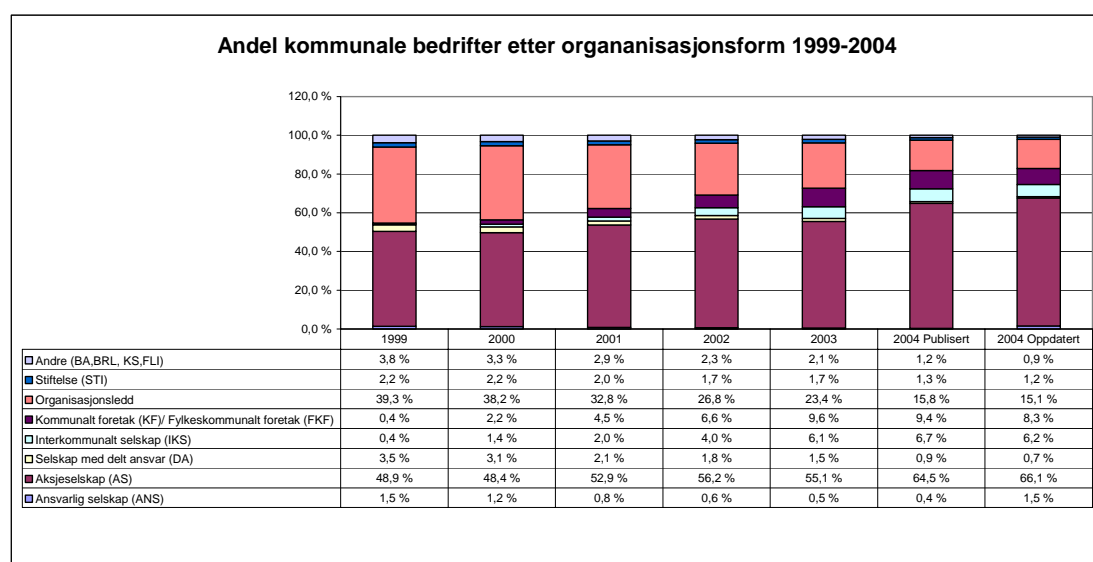
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
							Publisert	Oppdatert
Antall foretak	Med omsetn	989	1088	1007	1088	1422	1658	2131
	Alle foretak	1 560	1 538	1 638	1 675	1 680	2 203	2338
Omsetning i mill løpende kr.		61 426	61 939	64 975	60 575	67 521	76 337	80959
Antall ansatte		36 182	44 901	41 461	38 248	41 916	43 694	48938

Det er store endringer fra 2003 til 2004 (både publiserte og oppdaterte), noe som delvis brudd i tidsserien. Våre kommentarer her begrenses derfor til tidsrommet 1999 til 2003.

Hovedbildet er at:

- Samlet antall bedrifter er gradvis økt fra 1560 i 1999 til 1680 i 2003, noe som tilsvarer 8 %.
- Omsetning og antall ansatte tenderer til å gå både opp og ned i løpet av perioden. Omsetningen i 2003 lå 10 % over nivået for 1999, mens antall ansatte lå 16 % høyere enn nivået i 1999.

Siden det er delvis brudd i tidsseriene vil vi i de neste to figurene avgrense oss til å kommentere utviklingen over tid ved hjelp av andeler, sortert etter organisasjonsform og fylke.

Figur 2.1 Utviklingen i organisering over tid

Følgende klare tendens framkommer:

- En økende andel av de kommunale bedriftene organiseres som aksjeselskap, interkommunale selskap og (fylkes)kommunale foretak.¹ Det har vært en reduksjon i andelen med annen organisering, dvs. en klar vridning mot organisasjonsformer som innebærer større formell fristilling fra kommunene/fylkeskommunene som eiere og politiske styringsorganer. Spesielt er andelen bedrifter som inngår som organisasjonsledd i den

¹ Den relative nedgangen fra 2003 til 2004 skyldes opprydningen hos SSB som har bidratt til et økt antall aksjeselskaper; noe som framstår som en nedgang i andelen fylkeskommunale og kommunale foretak.

kommunale forvaltningen redusert mye, fra nesten 40 % i 1999 til drøyt 15 % i 2004.

- I 2004 var ca 2/3 av foretakene organisert som aksjeselskap, som dermed er den klart dominerende organisasjonsformen. For øvrig er ca. 15 % av bedriftene organisert som organisasjonsledd i kommunal forvaltning, drøyt 6 % som interkommunale selskap og drøyt 8 % som enten fylkeskommunale eller kommunale foretak.

Tabell 2.2 viser endringen i fylkenes andel av kommunale bedrifter, og det framkommer ingen sterk konsentrasjon til bestemte fylker. Ingen av fylkene har mer enn 10 % av de kommunale bedriftene.

Tabell 2.2 Utvikling i andel foretak pr. fylke

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Publiser 2004	Oppdate
Østfold	4,6 %	5,0 %	5,2 %	5,0 %	5,0 %	4,4 %	4,4 %	4,4 %
Akershus	8,1 %	7,4 %	7,3 %	6,6 %	6,2 %	5,4 %	5,6 %	5,6 %
Oslo	3,3 %	2,9 %	2,9 %	3,0 %	2,8 %	3,9 %	4,0 %	4,0 %
Hedmark	5,1 %	5,4 %	6,1 %	6,2 %	6,0 %	5,6 %	5,5 %	5,5 %
Oppland	6,3 %	6,1 %	6,0 %	6,0 %	5,8 %	5,4 %	5,8 %	5,8 %
Buskerud	7,1 %	7,0 %	6,8 %	7,2 %	7,2 %	6,4 %	6,2 %	6,2 %
Vestfold	4,7 %	4,5 %	3,5 %	3,2 %	3,1 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %
Telemark	5,1 %	5,0 %	4,5 %	4,4 %	4,4 %	4,1 %	4,2 %	4,2 %
Aust-Agder	2,8 %	2,6 %	2,9 %	3,2 %	3,2 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %
Vest-Agder	4,2 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,4 %	4,2 %	4,0 %	4,0 %
Rogaland	5,8 %	5,5 %	6,2 %	6,3 %	5,8 %	5,9 %	6,1 %	6,1 %
Hordaland	6,8 %	6,9 %	6,8 %	7,0 %	7,4 %	7,5 %	7,4 %	7,4 %
Sogn og Fjordane	4,3 %	4,6 %	4,5 %	4,8 %	4,7 %	5,4 %	5,3 %	5,3 %
Møre og Romsdal	6,9 %	7,1 %	6,5 %	6,8 %	6,9 %	7,4 %	7,6 %	7,6 %
Sør-Trøndelag	5,6 %	5,7 %	5,7 %	4,8 %	5,0 %	5,4 %	5,2 %	5,2 %
Nord-Trøndelag	4,0 %	3,9 %	4,2 %	4,1 %	4,3 %	4,4 %	4,3 %	4,3 %
Nordland	7,6 %	7,7 %	8,0 %	8,0 %	8,5 %	9,6 %	9,6 %	9,6 %
Troms	4,0 %	4,4 %	4,5 %	4,8 %	5,2 %	4,9 %	4,8 %	4,8 %
Finmark	3,8 %	3,7 %	4,0 %	4,0 %	4,2 %	4,0 %	4,1 %	4,1 %
I alt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Det er ikke tilsvarende klare tendenser over tid som for organisering, men ut fra tabellen ser vi at en økende andel av de kommunale bedriftene er lokalisert på Vestlandet og i Nord-Norge, mens andelen på Østlandet er avtagende. Spesielt er økningen andelsmessig relativt stor i Nordland og Troms samt i vestlandsfylkene Hordaland og Sogn og Fjordane, og reduksjonen relativt stor i Akershus, Vestfold og Telemark. Dette innebærer for eksempel at Nordland fylke har nesten dobbelt så mange kommunale bedrifter som Akershus (9,6 % mot 5,6 %), mens Akershus var det fylket som hadde den høyeste andelen av de kommunale bedriftene i 1999 (8,1 % mot 7,6 % i Nordland). Forskjellene kan imidlertid henge sammen med bedriftsstrukturen mer enn selve omfanget av selskapsorganisering.

2.2.2 Samfunnsmessig betydning øker

I tabell 2.3 vises endring i samfunnsmessige betydning, uttrykt som kommunale bedrifters andel av landets samlede antall foretak (unntatt offentlig forvaltning). Det fremkommer store endringer fra 2003 til 2004, noe som delvis skyldes brudd i tidsserien. Vi begrenser derfor kommentarene til tidsrommet fra 1999 til 2003.

Tabell 2.3 Kommunale bedrifters andel av alle landets foretak ekskl. offentlig forvaltning

	2000	2001	2002	2003	2004 Publisert	2004 Oppdatert
Antall foretak	0,45 %	0,46 %	0,46 %	0,49 %	0,63 %	0,67 %
Omsetning	2,32 %	2,21 %	2,11 %	2,46 %	2,53 %	2,68 %
Antall ansatte	2,73 %	2,54 %	2,36 %	2,70 %	2,82 %	3,16 %

De kommunale bedriftens andel av alle foretak har vært svakt økende fra 2000 til 2003, mens andelen av omsetning og ansatte har variert over tid.

Videre ser vi at de kommunale bedriftens andel av omsetningen, og spesielt antall ansatte, er klart høyere enn andel av foretakene. Det innebærer at de kommunale bedriftene i gjennomsnitt er fire til fem ganger større enn gjennomsnittet av landets foretak. Nærmere detaljer er vist i rapportens vedlegg.

2.3 Status og bedriftsstruktur 2004

Nedenfor vises oversikter over antall foretak, omsetning og antall ansatte i 2004, ut fra tre hoveddimensjoner:

- Organisasjonsform
- Hovednæring
- Fylkesfordeling

Mer detaljerte tall, som f.eks. viser antall ansatte pr. fylke i ulike hovednæringer, finnes i vedlegg

Tabell 2.4 Antall foretak, omsetning og antall ansatte i 2004, etter type organisering

	Ansatte	Omsetning Mill kr	Antall foretak	Ansatte pr foretak	Omsetning pr foretak	Omsetning pr ansatt
Ansvarlig selskap (ANS)	52	94	35	1,5	2,7	1,8
Aksjeselskap (AS)	40628	70168	1546	26,3	45,4	1,7
Selskap med delt ansvar (DA)	140	836	17	8,2	49,2	6,0
Fylkeskommunalt foretak (FKF)	1188	1976	12	99,0	164,7	1,7
Interkommunalt selskap (IKS)	1867	2191	146	12,8	15,0	1,2
Kommunalt foretak (KF)	3726	3679	181	20,6	20,3	1,0
Organisasjonsledd (ORGL)	1128	1636	352	3,2	4,6	1,5
Stiftelse (STI)	57	125	27	2,1	4,6	2,2
Andre (BA,BRL, KS,FLI)	152	254	22	6,9	11,5	1,7
Alle	48938	80959	2338	20,9	34,6	1,7

Tabellen viser blant annet følgende:

- Aksjeselskapene dominerer klart antall foretak, og utgjorde ca 2/3 (1546 av 2338) av de kommunale foretakene i 2004. Dominansen er enda større målt ut fra antall ansatte og omsetning, ved at aksjeselskapene i gjennomsnitt har både flere ansatte (26,3 mot

20,9) og større omsetning (45,4 mot 34,6) enn gjennomsnittet av de kommunale bedriftene.

- Det er få fylkeskommunale foretak (12), men de er i gjennomsnitt store, med ca 100 ansatte og en omsetning på ca 165 millioner i gjennomsnitt. Disse 12 fylkeskommunale foretakene har dermed flere ansatte og større omsetning enn de 352 bedriftene som er organisert som kommunale bedrifter etter kommuneloven, som i gjennomsnitt har liten omsetning og få ansatte.

Tabell 2.5 Antall foretak, omsetning og antall ansatte i 2004 etter hovednæring

	Ansatte	Omsetning Mill kr	Antall foretak	Ansatte pr foretak	Omsetning pr foretak	Omsetning pr ansatt
Vann, avløp og reif	2166	4359	136	15,9	32,0	2,0
Energi /Kraftselsk	9982	49122	349	28,6	140,8	4,9
Transport	8220	13242	245	33,6	54,0	1,6
Helse - og omsorg	998	636	70	14,3	9,1	0,6
Bolig og eiendom	767	2025	387	2,0	5,2	2,6
Arbeidssamvirke	16638	2964	315	52,8	9,4	0,2
Fritidsvirksomhet	1837	1471	231	8,0	6,4	0,8
Andre	8330	7140	605	13,8	11,8	0,9
Totalt	48938	80959	2338	20,9	34,6	1,7

Det er store bransjevise forskjeller i størrelse (dvs. antall ansatte og omsetning) og omsetning pr. ansatt (jf. tabell 2.5). Dette gjør at den relative betydningen blir svært forskjellig, avhengig av om en legger antall foretak, ansatte eller omsetning til grunn.

Arbeidssamvirkene sysselsetter ca. 1/3 av alle ansatte (16638 av totalt 48938), mens andelen av omsetningen bare er ca. 1/40 (2 av 80 milliarder), fordi omsetningen pr. sysselsatt i gjennomsnitt bare er ca. 0,2 millioner kroner.

Omsetningen i energi/kraftselskapene er nesten 5 millioner kroner pr. ansatt, og utgjør ca. 60 % (knappt 50 av i alt 80 milliarder kroner) av den samlede omsetningen i de kommunale bedriftene, mens andelen ansatte utgjør ca. 20 %.

Ellers ser vi at foretakene innenfor energi/kraft, transport og VAR-sektoren er henholdsvis størst, nest størst og tredje størst målt i omsetning, mens det er arbeidssamvirkene som i gjennomsnitt er størst målt ut fra antall ansatte.

Disse bransjemessige forskjellen gjenspeiler formålet med de ulike bedriftene er svært forskjellig. Arbeidssamvirkene sysselsetter ansatte som av ulike grunner faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet, mens energi/ kraftselskapene² er foretak som forvalter store verdier på vegne av

² Gjelder først og fremst de som er involvert i produksjon og salg av strøm, ikke nødvendigvis selskapene som bare drifter lokale ledningsnett.

kommunene, og som i et marked med høy og over tid økende strømpris både har høy omsetning og generer store overskudd for eierne.

Tabell 2.6 Antall foretak, omsetning og antall ansatte i 2004, samt ansatte pr. foretak, omsetning pr. bedrift og omsetning pr. ansatt. Pr. fylke.

	Ansatte	Omsetning Mill kr	Antall foretak	Ansatte pr foretak	Omsetning pr foretak	Omsetning pr ansatt
Østfold	2155	2398	103	21	23	1,1
Akershus	2190	2255	131	17	17	1,0
Oslo	7250	17856	94	77	190	2,5
Hedmark	1975	2896	129	15	22	1,5
Oppland	2832	3682	135	21	27	1,3
Buskerud	2059	3562	144	14	25	1,7
Vestfold	1001	1158	63	16	18	1,2
Telemark	1564	1204	99	16	12	0,8
Vest-Agder	1222	2045	76	16	27	1,7
Aust Agder	1518	4288	94	16	46	2,8
Rogaland	3385	6700	142	24	47	2,0
Hordaland	4040	11592	172	23	67	2,9
Sogn og Fjordane	2697	2998	123	22	24	1,1
Møre og Romsdal	3268	4157	177	18	23	1,3
Sør- Trøndelag	2814	3272	122	23	27	1,2
Nord-Trøndelag	1949	2214	101	19	22	1,1
Nordland	3971	4813	224	18	21	1,2
Troms	2047	2873	113	18	25	1,4
Finmark	918	931	95	10	10	1,0
Svalbard	84	68	1	84	68	0,8
Totalt	48938	80959	2338	21	35	1,7

Oslo skiller seg klart ut med langt større gjennomsnittlig antall foretak enn andre fylker, både målt i antall ansatte pr. foretak (77 mot 21 i gjennomsnitt for alle) og i omsetning pr. foretak (190 millioner mot 35 millioner for landet). For øvrig er det mindre fylkesvise forskjeller, med unntak av Svalbard som bygger på informasjon om en bedrift. Følgende hovedtrekk kan likevel kommenteres:

- Gjennomsnittstørrelsen på foretakene er klart minst i Finnmark, både målt i antall ansatte pr. foretak (10 mot 21 i gjennomsnitt for alle) og i omsetning pr. foretak (10 millioner mot 35 millioner for landet).
- Omsetningen pr. foretak er klart høyere enn gjennomsnittet i Hordaland (67), Rogaland (47) og Vest-Agder, men ikke ansatte pr. foretak

Mer detaljerte tall finnes i vedlegg 1. Noen spesielle forhold kan trekkes fram: Av de 35 foretakene som er organisert som ansvarlig selskap (ANS), hører 30 hjemme i Nordland - alle innenfor bolig og eiendom.

2.4 Bedriftenes samfunnsmessige betydning

Foran har vi presentert nøkkeltall for økonomisk omfang og sysselsetting i kommunale bedrifter. For å plassere bedriftene inn i en større samfunnsmessig sammenheng, illustrerer vi nedenfor omfanget og

størrelsen på kommunale bedrifter sammenlignet med øvrig næringsliv og offentlig virksomhet. Dette illustreres på følgende måter:

- *Kommunale bedrifters størrelse forhold til all virksomhet.* Her ser vi dels på hvor stor andel de kommunale bedriftene utgjør av alle foretak og alle sysselsatte, og dels på omsetning i kommunale bedrifter i forhold til alle foretak (eksklusive offentlig forvaltning).
- *Kommunale bedrifters størrelse i forhold til kommunal virksomhet.* Her sammenligner vi antall ansatte i kommunale bedrifter med antall ansatte i kommunal virksomhet og samlet antall sysselsatte³.

2.4.1 Energi og VAR har størst markedsandel

De kommunale bedriftenes markedsandeler varierer mye mellom ulike bransjer. Det er særlig innenfor kraftmarkedet og vann, avløp og renovasjon at de kommunale bedriftene utgjør betydelig markedsandeler. Innenfor kraftmarkedet er kommunale bedrifter dominerende, med en markedsandel på to tredeler, og en enda større andel av sysselsettingen. Dette kan indikere en noe lavere produktivitet i kommunale kraftselskaper enn private, noe som imidlertid krever særskilte analyser for å kunne dokumenteres.

Tabell 2.7 Andel kommunale bedrifter av antall foretak, omsetning og antall ansatte i 2004 pr. hovednæring.⁴

	Ansatte	Omsetning Mill kr	Antall foretak
Vann, avløp og renovasjon	30,1 %	32,5 %	10,6 %
Energi /Kraftselskap	71,7 %	65,8 %	62,2 %
Transport	6,6 %	5,2 %	1,1 %
Bolig og eiendom	3,1 %	2,1 %	1,1 %
Fritidsvirksomhet	3,6 %	4,0 %	1,4 %
Andre	2,0 %	0,4 %	0,4 %
Totalt	3,2 %	2,7 %	0,7 %

Målt ut fra antall ansatte og omsetning er VAR-sektoren er også stor (drøyt 30 %), men siden de kommunale bedriftene her i gjennomsnitt er klart mindre er andelen av foretakene bare ca 10 %.

Innslaget av kommunale bedrifter innenfor transport, fritidsvirksomhet og bolig og eiendom er også betydelig, med henholdsvis 5,2 %, 4 % og 2,1 % av totalen målt etter omsetning.

Nedenfor vises fylkesvise forskjeller i de kommunale bedriftenes markedsandeler.

³ Her er tallene totalt totaltall inkl offentlig virksomhet.

⁴ Her inngår helse og sosial og arbeidssamvirke i andre, da "våre" tall vedr kommunale bedrifter ikke er like sammenliknbare for alle bransjene

Tabell 2.8 Andel omsetning i kommunale bedrifter i forhold til omsetning i antall foretak ekskl. offentlig forvaltning i 2004 pr. hovednæring og fylke.

	Vann, avløp og renovasjon	Energi /Kraftselskap	Transport	Bolig og eiendom	Fritidsvirksomhet	Andre	Totalt
Østfold	1,0 %	56,5 %	6,7 %	6,5 %	5,3 %	0,6 %	2,6 %
Akershus	24,9 %	72,9 %	0,1 %	0,6 %	0,7 %	0,2 %	0,6 %
Oslo	4,0 %	34,5 %	7,5 %	0,5 %	1,7 %	0,3 %	2,1 %
Hedmark	7,3 %	136,5 %	2,3 %	1,0 %	6,0 %	1,0 %	5,1 %
Oppland	23,4 %	75,8 %	2,4 %	1,5 %	7,6 %	2,3 %	6,8 %
Buskerud	3,3 %	97,4 %	2,3 %	1,9 %	1,4 %	0,6 %	3,3 %
Vestfold	35,2 %	1,9 %	13,5 %	1,3 %	2,4 %	0,2 %	1,3 %
Telemark	10,8 %	27,7 %	0,4 %	10,0 %	5,1 %	0,9 %	2,3 %
Vest-Agder	71,2 %	82,5 %	3,6 %	2,3 %	2,9 %	2,9 %	7,0 %
Aust-Agder	23,3 %	99,6 %	8,0 %	2,2 %	15,1 %	0,8 %	6,6 %
Rogaland	30,1 %	90,8 %	2,8 %	1,5 %	9,0 %	0,1 %	1,1 %
Hordaland	122,2 %	89,0 %	1,9 %	6,0 %	4,7 %	0,5 %	5,7 %
Sogn og Fjordane	5,7 %	84,1 %	42,1 %	5,8 %	4,0 %	2,2 %	9,3 %
Møre og Romsdal	0,4 %	82,4 %	11,5 %	2,1 %	6,9 %	0,5 %	4,0 %
Sør-Trøndelag	67,2 %	43,4 %	12,3 %	0,4 %	11,4 %	0,5 %	3,1 %
Nord-Trøndelag	68,1 %	99,4 %	1,4 %	10,7 %	16,5 %	0,7 %	7,1 %
Nordland	75,1 %	84,3 %	4,5 %	4,2 %	10,2 %	1,0 %	7,3 %
Troms	63,9 %	99,7 %	7,2 %	1,8 %	17,4 %	0,5 %	6,0 %
Finmark	48,6 %	59,8 %	6,0 %	11,5 %	7,5 %	0,9 %	5,1 %
Totalt	32,5 %	65,8 %	5,2 %	2,1 %	4,0 %	0,4 %	2,7 %

Vi ser at det til dels er store variasjoner mellom fylkene innenfor ulike næringer⁵:

- Innenfor VAR-sektoren er andelen høy i Vest-Agder, Hordaland samt generelt i Trøndelag og Nord-Norge, og at andelen er svært lav (under 10 %) i Østfold, Oslo, Hedmark, Buskerud, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Innenfor energi/kraft utmerker Vestfold seg med bare 1,9 %, noe som bidrar til at andelen totalt bare er 1,3 % i dette fylket. Ellers er andelen høy (dvs. over ca 60 %) i alle andre fylker enn Telemark (27,7 %), Oslo (34,5 %), Sør-Trøndelag (43,4 %) og Østfold med 56,5 %.
- Innenfor transport er andelen for Sogn og Fjordane hele 42,1 % og bidrar til at andelen totalt er hele 9,3 %, høyest av alle fylkene.
- Innenfor bolig og eiendom er andelen over 10 % både i Telemark, Nord-Trøndelag og Finnmark.
- I Trøndelagsfylkene, Troms, Nordland og Aust-Agder utgjør andelen innenfor fritidsvirksomhet mer enn 10 %.

Disse forskjellene mellom næringer bidrar til relativt store forskjeller mellom fylkene og at andelen i Sogn og Fjordane, Nordland, Trøndelags-

⁵ I tillegg til at vi har visse ”sammenlikningsproblemer”, illustrert ved at andelen innenfor VAR- sektoren i Hordaland og innenfor og innenfor energi/kraft i Hedmark utgjør over 100% av totalen. Dette skyldes bl a at en del bedrifter, som vi og SSB har tatt inn i nevneren (kommunale bedrifter) ikke er med i telleren (totalt). Det er likevel vel interessant å se de relative forskjellene.

fylkene og Vest-Agder er relativt høye (over 7 %), mens de er lave i Akershus, Rogaland og på Vestlandet (under 2 %).

I tabell 2.9 viser vi den samme andelen for omsetning, men her tar vi også med andelen målt ut fra antall ansatte og antall foretak.

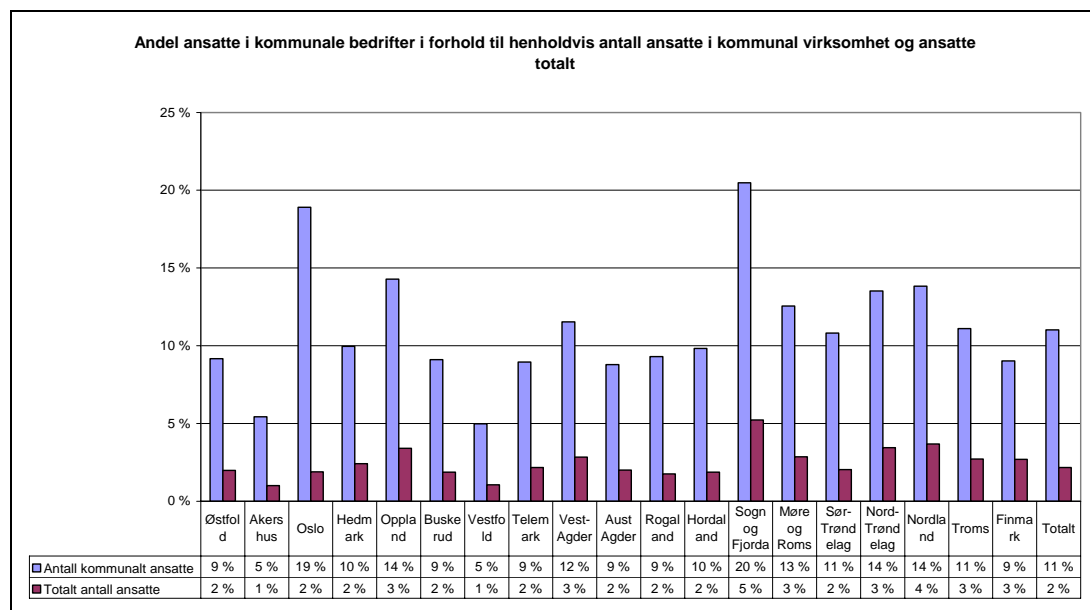
Tabell 2.9 Andel foretak, omsetning og antall ansatte i 2004 Pr. fylke.

	Ansatte	Omsetning Mill kr	Antall foretak
Østfold	3,3 %	2,6 %	0,6 %
Akershus	1,2 %	0,6 %	0,4 %
Oslo	1,8 %	2,1 %	0,2 %
Hedmark	4,5 %	5,1 %	0,8 %
Oppland	5,6 %	6,8 %	0,8 %
Buskerud	2,8 %	3,3 %	0,7 %
Vestfold	1,7 %	1,3 %	0,4 %
Telemark	4,1 %	2,3 %	0,8 %
Vest-Agder	5,1 %	7,0 %	1,0 %
Aust Agder	3,7 %	6,6 %	0,8 %
Rogaland	2,5 %	1,1 %	0,5 %
Hordaland	3,0 %	5,7 %	0,6 %
Sogn og Fjordane	10,1 %	9,3 %	1,2 %
Møre og Romsdal	5,1 %	4,0 %	0,9 %
Sør- Trøndelag	3,7 %	3,1 %	0,6 %
Nord-Trøndelag	6,6 %	7,1 %	0,9 %
Nordland	7,5 %	7,3 %	1,3 %
Troms	5,6 %	6,0 %	1,1 %
Finmark	5,9 %	5,1 %	1,7 %
Totalt	3,2 %	2,7 %	0,7 %

2.4.2 Hver tiende ansatte i kommunesektoren

Kommunal selskapsorganisering tas altså i økende grad i bruk som organisasjonsform for å løse oppgaver som kommuner er involvert i eller har interesser i. I figur 2.2 illustreres omfanget ved å sammenligne antall ansatte i kommunale bedrifter med antall ansatte i kommunesektoren og i norsk økonomi som helhet.

Det er i Sogn og Fjordane og Oslo at kommunale bedrifter utgjør den største andelen av sysselsettingen i kommunesektoren. Antall ansatte i kommunale bedrifter i Sogn og Fjordane tilsvarer over 20 % av alle sysselsatte i kommunesektoren som helhet, mens den tilsvarende størrelsen i Oslo er 19 %. Andelen er lavest i Vestfold og Akershus, mens for landet som helhet tilsvarer de ansatte i kommunale bedrifter 11 % av kommunesektorens samlede antall sysselsatte.

Figur 2.2 Antall ansatte i kommunale bedrifter i forhold til antall ansatte i kommunal/ fylkeskommunal virksomhet

Sammenlignet med økonomien som helhet utgjør de kommunale bedriftene den største sysselsettingsfaktoren i Sogn og Fjordane, med 5 % mens den er lavest i Vestfold og Akershus med 1 %. På landsbasis sysselsetter kommunale bedrifter to prosent av alle sysselsatte.

2.5 Størst og flest bedrifter i store kommuner

Datasettene som er stilt til rådighet fra SSB, inneholder ikke kommunevis tall. Nedenfor viser vi derfor tall som er basert på KS' liste over drøyt 2000 foretak, som totalt hadde snaut 32 000 ansatte og en samlet omsetning på snaut 45 milliarder kroner. Det er altså en betydelig andel av kommunale bedrifter med stor omsetning som ikke er med i dette tallgrunnlaget.

Tabell 2.10 Antall foretak, omsetning og antall ansatte pr. foretak og pr. innbygger i kommunen etter kommunistørrelse. Kilde: KS egen liste over bedrifter

	Antall komm foretak		Omsetning		Antall ansatte	
	Pr. kommune	Pr 10 000 innbygger	Pr. foretak i mill kr	1000 kroner pr. innbygger	Pr. foretak	Pr. 1000 innbygger
Under 3000	2,4	13,9	5,3	7,4	5,8	8,0
3000 til 10000	4,0	7,1	10,7	7,6	11,5	8,2
10000 til 20000	5,9	4,2	20,5	8,5	20,3	8,5
20000 til 50000	10,6	3,6	23,8	8,5	17,8	6,3
Over 50 000	22,3	1,7	74,8	12,7	32,4	5,5
Alle	4,7	4,4	22,0	9,7	15,7	6,9

Hovedbildet kan sammenfattes på følgende måte:

- Antall foretak pr. kommune⁶ avtar med stigende kommunestørrelse, men likevel ikke så sterkt som forskjellen i innbyggertall skulle tilsi. Vi ser f.eks. at antall foretak pr. kommune er omtrent 10 ganger så stor i de minste kommunene (færre enn 3000 innbyggere) som i de største (flere enn 50 000 innbyggere), mens forholdet målt pr. innbygger er omvendt (13,9 foretak pr. 10000 innbyggere i de minste mot 1,7 i de største).
- Gjennomsnittlig størrelse, både for antall ansatte og omsetning synes å øke i takt med kommunestørrelsen.
- Dette gjør at den samfunnsmessige betydningen av de kommunale bedriftene målt som omsetning og ansatte pr. innbygger, er omtrent like stor for hver kommunegruppe.
- Generelt er dekningsgraden av arbeidsplasser klart lavere i de minste kommunene enn i de største (som gjennomgående er regionale sentra i sine regioner). Dermed er det grunnlag for å si at de kommunale bedriftene utgjør en større andel av det lokale næringsliv i mindre enn i større kommuner.

⁶ Som også framgår av tabell 2 i Nordlandsforsknings rapport ”styring og kontroll av kommunale selskaper og foretak”, datert desember 2006. Tallene er noe forskjellig, hovedsakelig fordi vår tall er fordelt på alle kommunene. I tillegg kan det være noen forskjeller i tidspunktet for antall innbyggere. Våre tall tar utgangspunkt i innbyggertall pr. 1 januar 2005.

3 Befolkningens syn på kommunale bedrifter

3.1 Innledning

I dette kapitlet presenteres resultatene av en landsomfattende survey som ble gjennomført for å kartlegge befolkningens kjennskap til kommunale bedrifter, i tillegg til deres inntrykk og holdninger til bedriftene. Undersøkelsen ble gjennomført som telefonintervjuer til et representativt utvalg på 1001 personer i perioden 6. – 20. november 2006.

I undersøkelsen ble det lagt vekt på å kartlegge og måle følgende dimensjoner:

- Befolkningens kjennskap til ulike typer kommunale bedrifter.
- Befolkningens inntrykk av de bedriftene de har kjennskap til.
- Omfanget av befolkningens bruk eller kundeforhold til bedriftene.
- Vurdering av hvem som anses mest egnet til å levere ulike typer tjenester.
- Befolkningens forventninger til kommunale bedrifters samfunnsansvar.
- Befolkningens inntrykk av om kommunale bedrifter tar samfunnsansvar.
- Befolkningens vurdering av viktighet ved samfunnsansvar.

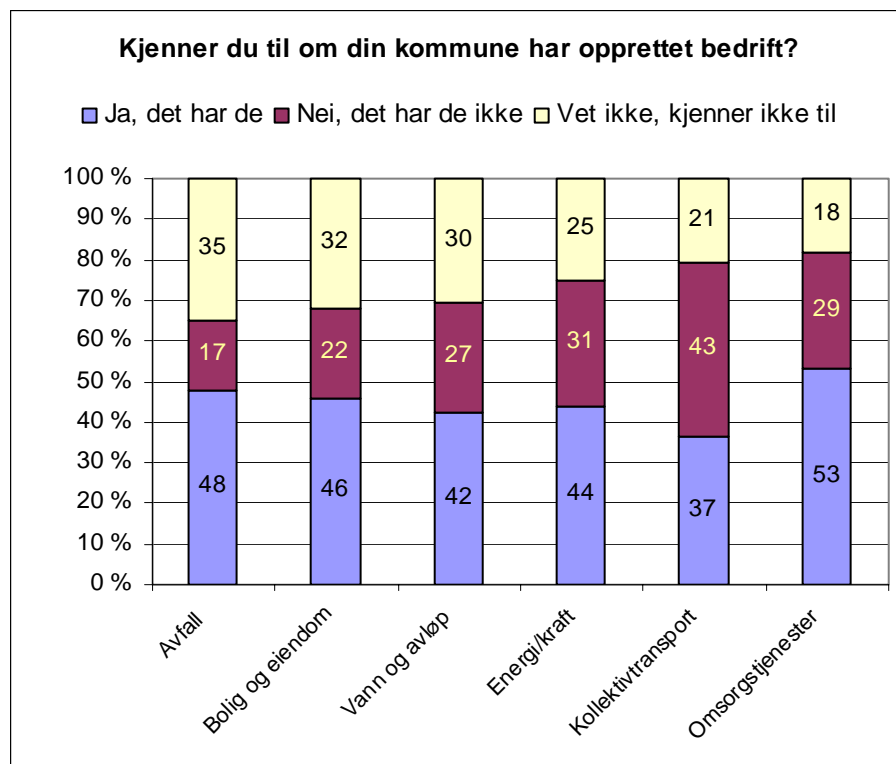
3.2 Avfallsbedrifter er minst kjent – omsorg mest

Vår utgangshypotese var at folks kjennskap til kommunale bedrifter var svak, og at "folk flest" er usikre på om det finnes kommunale bedrifter i egen hjemkommune, innenfor hvilket tjenestoområde de i så fall er etablert osv.

Undersøkelsen ble derfor innledet på følgende måte: "Kommunene organiserer sitt tilbud til innbyggerne på ulike måter. Enkelte tjenester leveres av kommunen selv, andre kan være skilt ut i kommunale bedrifter, interkommunale selskap eller kommunale aksjeselskap, mens noen tjenester kan være helt eller delvis satt ut til private virksomheter. Denne undersøkelsen omhandler kommunale bedrifter, interkommunale selskap og aksjeselskaper som kommuner eier.

Kjenner du til om din kommune har opprettet eller eier slike selskap/bedrifter innen:

- Innsamling og behandling av avfall.
- Vann og avløp.
- Energiselskap/kraftselskap.
- Kollektivtrafikk.
- Omsorgstjenester??".

Figur 3.1 Befolkningens kjennskap til kommunale bedrifter

I figuren 3.1 er svarene rangert i rekkefølge etter avtakende grad av usikkerhet. Publikum tilkjenner størst grad av usikkerhet om kommunale bedrifter innenfor innsamling og sluttbehandling av avfall. Her oppgir mer enn hver tredje spurte at de ikke vet eller kjenner til om det eksisterer slike bedrifter i kommunen. Usikkerheten er lavest for bedrifter innenfor omsorgssektoren, der litt under en av seks er usikre.

En enkel krysskobling av våre datakilder indikerer at en del svarer ”feil”, de sier at det finnes bedrifter i kommuner der vi ikke kan finne bekræftelse på at det finnes slike. Omvendt er det også noen som sier at kommunen ikke har etablert en slik bedrift, mens vi har data som forteller at det finnes en slik bedrift i hjemkommunen til vedkommende. Vi har imidlertid ikke gode nok data til å presentere et eksakt uttrykk for denne feilprosenten, siden det vil forutsette en mer ressurskrevende kartlegging av kommunale bedrifter i alle kommunene der de spurte er bosatt.

Bakgrunnstallene tyder på at kjennskapen gjennomgående er lavest blant kvinner, yngre innbyggere, folk med lav utdanning og innbyggere i store kommuner. Kjennskapen er dårligst i Oslo og Akershus og best i Nord Norge.

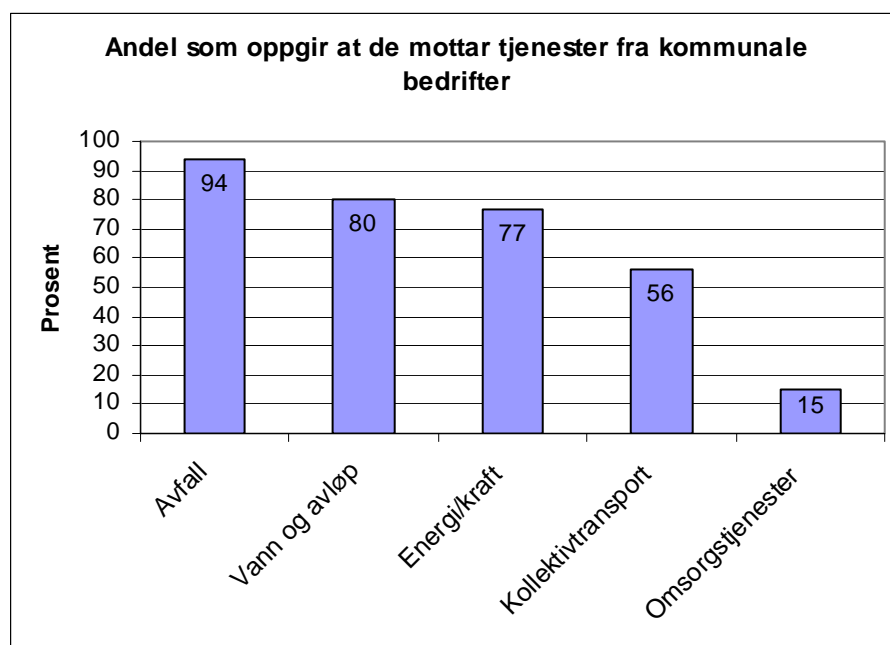
Det synes ikke å være forskjeller mellom menn og kvinner i kjennskapen til omsorgsbedrifter og kollektivtrafikk. Det er heller ikke forskjeller etter utdanningsnivå i kjennskapen til vann og avløpsbedrifter og kollektivtransport.

Oppsummert kan vi si at flertallet av befolkningen uttrykker kunnskap om kommunale bedrifter, med visse bransjevise forskjeller. Når vi i tillegg har bekreftelser på at en del svarer "feil", er det holdepunkt for å si at innbyggerne har et uskarpt bilde av de kommunale bedriftene.

Brukere

Blant de som oppgir at de kjenner til at det finnes kommunale bedrifter, er det mange som oppgir at de mottar tjenester fra VAR-bedriftene. Spørsmålet er utelukkende stilt til respondenter som sier at de kjenner til kommunale bedrifter, og omfatter dermed under halvparten av det totale utvalget i undersøkelsen.

Blant disse oppgir ni av ti at de mottar tjenester fra en kommunalt eid avfallsbedrift, åtte av ti fra vann- og avløpsbedrifter og energibedrifter. Lavest er naturlig nok andelen som er bruker av tjenester fra kommunale bedrifter innenfor omsorgssektoren.

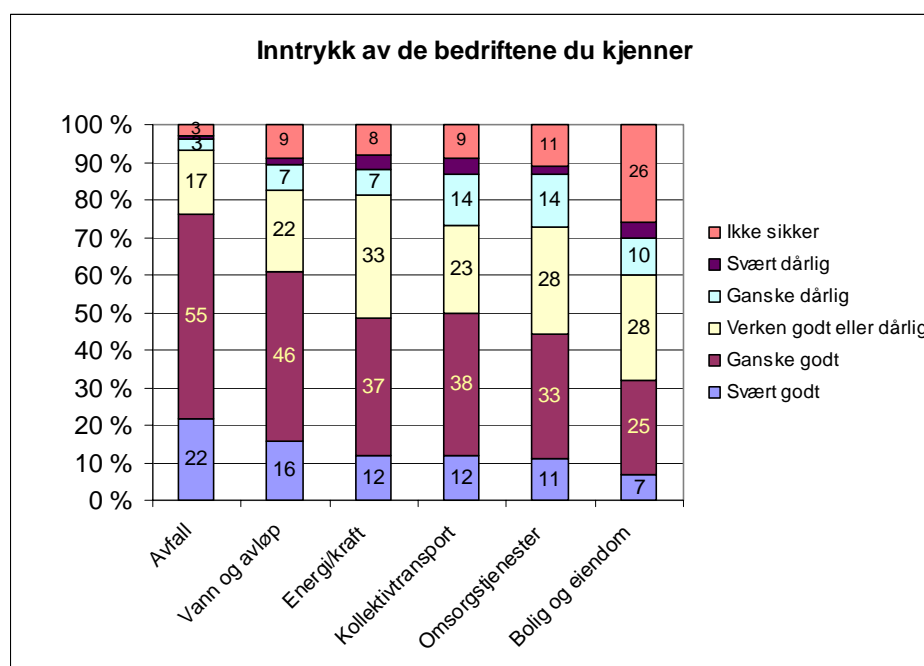
Figur 3.2 Andel som oppgir at de er brukere av kommunale bedrifter som de kjenner til

3.3 Best inntrykk av VAR-bedriftene

Blant dem som oppgir at de har kjennskap til kommunale bedrifter, er det betydelige forskjeller i hvor godt inntrykk de har av bedriftene. Dette spørsmålet ble kun stilt til de som hadde oppgitt at det finnes en kommunal bedrift innenfor de ulike bransjene i egen kommune. Det er med andre ord mindre enn halvparten av det totale utvalget som har besvart dette spørsmålet.

Tre av fire oppgir at de har ganske godt eller svært godt inntrykk av bedriften innenfor avfallsektoren. Halvparten av de spurte oppgir at de har svært godt eller ganske godt inntrykk av kommunale bedrifter innenfor vann og avløp, energi og kollektivtransport. Lavest andel med godt inntrykk gjelder bedrifter innenfor bolig og eiendom, der om lag en av tre oppgir svært eller ganske godt inntrykk. Her er andelen usikre størst, med rundt en tredel.

Det positive inntrykket ser først og fremst ut til å gjelde for de tradisjonelle tekniske kommunale tjenestene, der det er lang tradisjon for kommunal selskapsorganisering av oppgaveløsningen.

Figur 3.3 Befolkningens inntrykk av kommunale bedrifter

I figur 3.3 er bedriftstypene rangert etter andelen som oppgir å ha svært godt inntrykk av bedriften.

Kollektivtrafikk og omsorgstjenester er de kommunale bedriftene som flest ser ut til å ha et dårlig inntrykk av. En av fem sier de har et ganske

dårlig eller svært dårlig inntrykk av kollektivtransportbedriftene, mens en av seks oppgir det samme for omsorgsbedriftene.

En betydelig andel har et nøytralt inntrykk av de kommunale selskapene som de kjenner til, og svarer ”verken godt eller dårlig”.

Bakgrunnstallene indikerer at menn gjennomgående har bedre inntrykk av kommunale bedrifter enn det kvinner har. Unntaket er kollektivtransporten, der det ikke er forskjeller mellom menn og kvinner. Nærmere statistiske tester viser imidlertid at disse forskjellene ikke er statistisk signifikante.

Eldre innbyggere har et bedre inntrykk enn yngre av bedrifter innenfor vannforsyning, avløp og renovasjon og bolig og eiendom. Yngre innbyggere har best inntrykk av bedriftene innenfor kollektivtransport og omsorg.

Folk med høy utdanning har gjennomgående bedre inntrykk av VAR-bedriftene og kollektivtransporten. Folk med lav utdanning har bedre inntrykk av omsorgstjenester og bolig- og eiendom.

Inntrykket varierer også noe med kommunestørrelse, det synes å være best inntrykk av VAR-bedriftene i store kommuner (20 000 – 50 000 innbyggere) mens inntrykket av energibedrifter, omsorgsbedrifter og bolig og eiendom er bedre blant folk i kommuner med færre enn 10 000 innbyggere.

3.4 Kommunale bedrifter er ikke best egnet

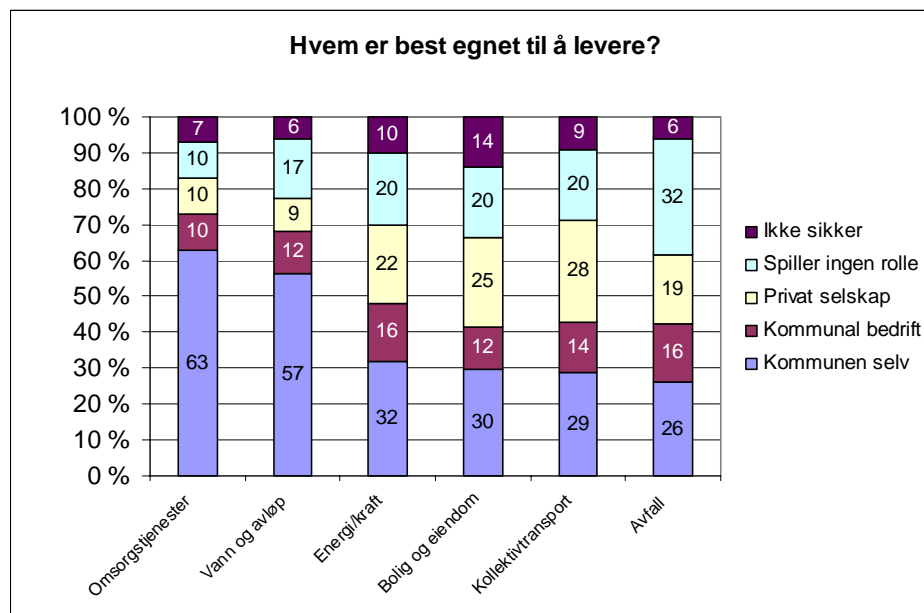
I undersøkelsen ble respondentene bedt om å angi hvem de synes er best egnet til å levere de forskjellige tjenestene som er nevnt ovenfor. Dette er dermed et rent holdningsspørsmål, som også antas å gjenspeile ideologiske skillelinjer i synet på kommunalt/offentlig ansvar kontra privat innslag i offentlig tjenesteproduksjon.

Hel seks av ti anser kommunen som best egnet til å levere omsorgstjenester og vann- og avløpstjenester. For de øvrige oppgavene er det under halvparten som uttrykker at kommunen er best egnet til å levere tjenestene.

Det er gjennomgående flere som synes en privat bedrift er best egnet, enn som synes en kommunal bedrift er best. Unntaket er vann og avløp og omsorgstjenester, der det er flere foretrekker kommunale bedrifter enn private.

En betydelig andel av de spurte stiller seg likegyldig til spørsmålet og svarer at det ikke spiller noen rolle hvem som lever tjenesten. Det er flest som stiller seg likegyldig vurderingen av avfallsinnsamling og

sluttbehandling, og færrest i vurderingen av omsorgstjenester. Svarene kan også tolkes som at spørsmålet om organisering ikke interesserer eller opptar folk i særlig grad, kanskje med unntak av omsorgstjenestene og vann og avløp. For de øvrige tjenestene oppgir fra rundt hver tredje spurte at de enten ikke vet, eller at det ikke spiller noen rolle for dem hvem som leverer tjenestene.

Figur 3.4 Hvem er best egnet til å levere tjenester?

Det er altså et mindretall som oppgir at kommunale bedrifter er best egnet.

De tjenestene der flest oppgir at private bedrifter er best egnet, gjelder kollektivtransport, bolig- og eiendomsdrift og energisektoren. Dette er også de tjenestene der det er flest som stiller seg likegyldig til valg av organisasjonsform, noe som indikerer at det er kommunale bedriftene innenfor disse tjenesteområdene som kan ventes å få sin organisasjonsform utfordret av opinionen.

Bakgrunnstallene viser at tilhengerne av kommunalt ansvar i avfallssektoren er sterkest blant eldre innbyggere, folk som ikke er yrkesaktive, innbyggere med lav utdanning og bosatte i Oslo og Akershus.

Tilhengerne av kommunalt ansvar for vann og avløpstjenester ser ut til å være flest blant menn, eldre innbyggere, folk som ikke er yrkesaktive, innbyggere med lav utdanning og bosatt i Trøndelag.

Det er flest tilhengere av kommunalt ansvar for energiforsyning blant menn, eldre, folk i Oslo og Akershus og blant innbyggere i mellomstore kommuner (10000-20000 innbyggere).

Kommunalt ansvar for kollektivtransporten (kan forstås både som fylkeskommunalt og kommunalt ansvar) står sterkest blant kvinner, yngre innbyggere, ikke yrkesaktive, folk i Oslo og Akershus og i stor kommuner (mer enn 50 000 innbyggere).

Ønsket om kommunalt ansvar for omsorgstjenestene står sterkest blant eldre, ikke yrkesaktive, folk med lav utdanning, innbyggere i Nord Norge og innbyggere i de minste kommunene (under 5000 innbyggere).

Kommunalt ansvar for bolig- og eiendom stor sterkest blant eldre, ikke yrkesaktive, folk med lav utdanning, bosatte på Sørlandet og folk som bor i mellomstore kommuner (10 000 – 20 000).

3.5 Samfunnsansvar og forventningsgap

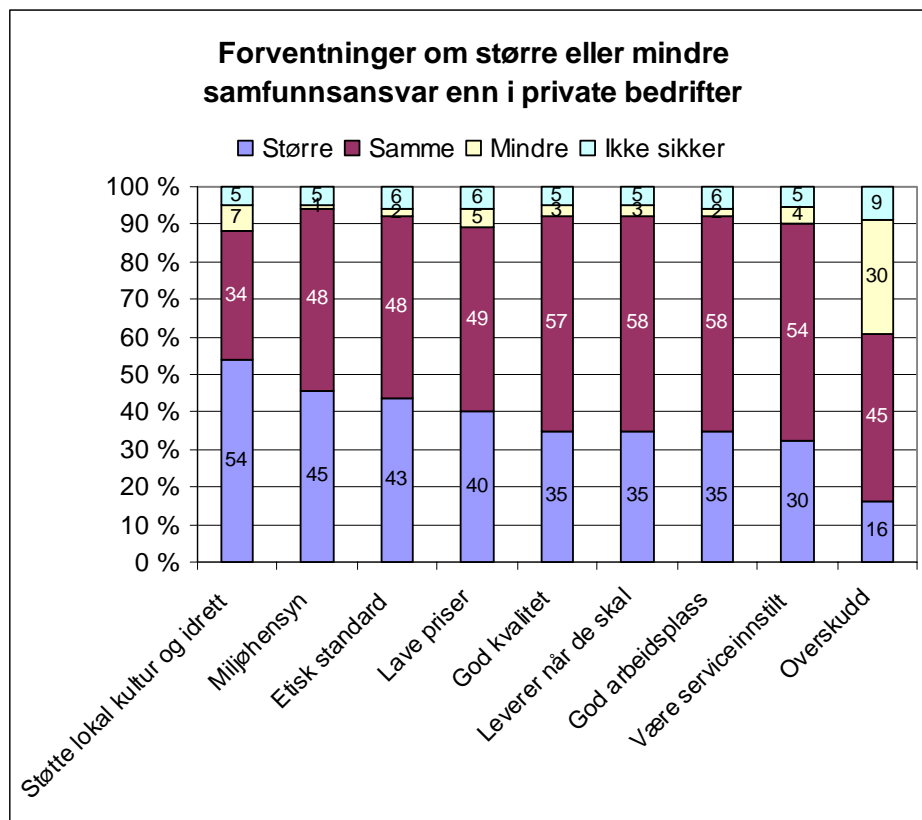
Et sentralt tema i prosjektet er spørsmålet om bedriftenes samfunnsansvar. Innenfor undersøkelsens rammer var det ikke ressurser til å stille spørsmål om samfunnsansvar for hver enkelt bransje. Vi har isteden stilt spørsmålene generelt og bedt respondentene svare på spørsmål som er ment å fange opp viktige aspekter ved bedriftenes virksomhet og som antas å fange opp sentrale sider i publikums vurdering av bedriftenes samfunnsansvar.

Det ble stilt et batteri av spørsmål om folks forventninger til kommunale bedrifter, og det samme batteriet ble gjentatt for å undersøke deres faktiske inntrykk av. Temaene var følgende:

- God kvalitet på tjenestene.
- Levere tjenestene når de skal.
- Ha lave priser.
- Gå med overskudd.
- Være serviceinnstilt overfor kundene.
- Holde høy etisk standard.
- Være en god arbeidsplass for de ansatte.
- Støtte lokale lag og foreninger innenfor kultur og idrett.
- Ta miljøhensyn.

3.5.1 Forventninger om samfunnsansvar

Spørsmålet var om respondentene ventet at bedriftene skulle ta større ansvar enn kommunale bedrifter, samme ansvar eller mindre ansvar enn private bedrifter for de forholdene som ble nevnt.

Figur 3.5 Forventninger om samfunnsansvar, større, samme eller mindre enn i private bedrifter

Det er to slående trekk i svarene: For det første venter litt over halvparten av befolkningen at kommunale bedrifter skal ta et større ansvar enn private bedrifter for å støtte lokal kultur og idrett. For det andre venter nesten hver tredje innbygger at kommunale bedrifter skal ta mindre ansvar enn private bedrifter for å gå med overskudd.

Hovedbildet er likevel at flertallet av befolkningen har de samme forventningene til kommunale bedrifter som til private om at de skal være serviceinnstilte, være en god arbeidsplass for de ansatte, levere tjenester når de skal og holde god kvalitet.

Opptil halvparten av befolkningen har forventninger om at kommunale bedrifter tar det samme ansvar som private for å holde lave priser, holde høy etisk standard og ta miljøhensyn.

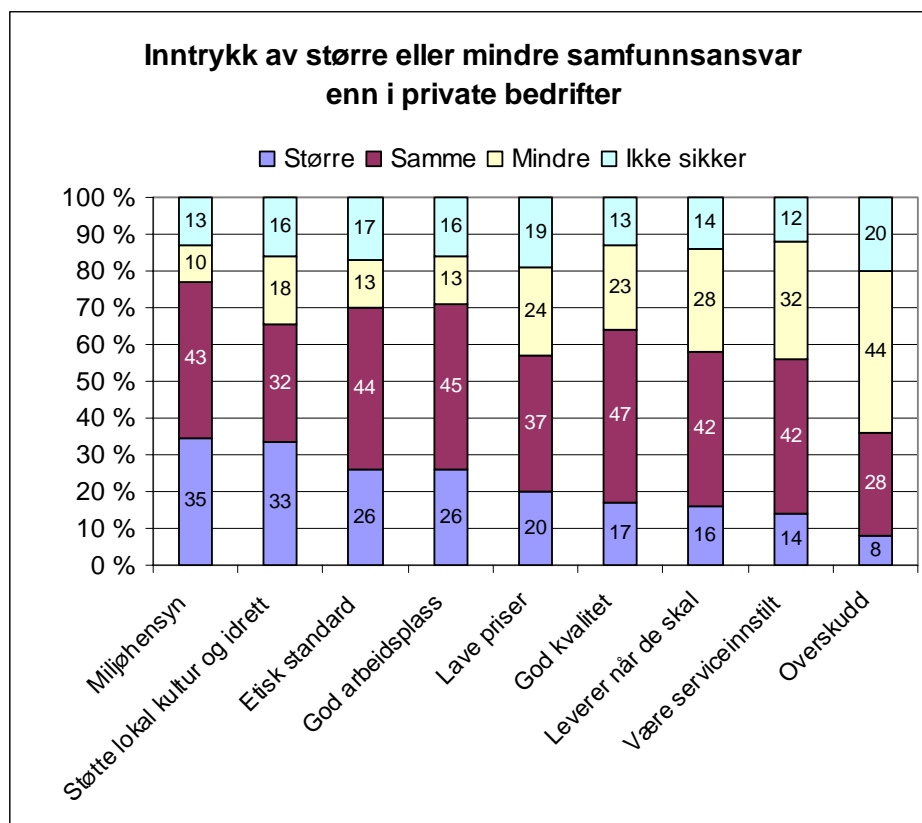
Bakgrunnstallene viser at kvinner i signifikant større grad enn menn har forventninger om at kommunale bedrifter tar større ansvar for kvalitet på tjenestene, har lave priser og går med overskudd.

Innbyggere under 30 år har signifikant større forventninger enn middelaldrende (45-59 år) om at kommunale bedrifter skal ta større ansvar for å støtte lokale lag og foreninger innenfor idrett og kultur.

3.5.2 Lavere inntrykk av faktisk samfunnsansvar

For å måle faktisk inntrykk av bedriftenes samfunnsansvar, ble respondentene stilt det samme spørsmålsbatteriet på nytt, denne gang med spørsmål om de har inntrykk av at kommunale bedriftene tar samme ansvar, større ansvar eller mindre ansvar enn private bedrifter for disse forholdene.

Den meste slående forskjellen er at det er langt færre som oppgir at bedriftene tar større ansvar enn private bedrifter, noe som gjelder alle de oppgitte temaene. Fortsatt er det imidlertid et flertall som har inntrykk av at kommunale bedrifter faktisk tar større eller det samme ansvaret som private bedrifter, med unntak av ansvaret for å gå med overskudd. Drøyt hver tredje spurte har inntrykk av at kommunale bedrifter tar større eller det samme ansvar som private for å gå med overskudd.

Figur 3.6 Inntrykk av faktisk samfunnsansvar

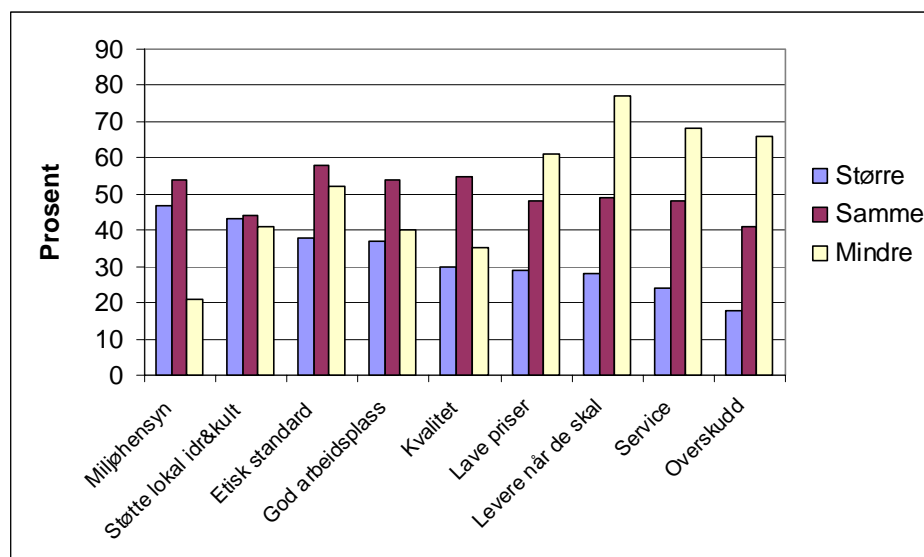
Om lag 1/3 har inntrykk av at kommunale bedrifter tar større ansvar enn private for å sikre miljøhensyn og for å støtte lokal kultur og idrett, mens hver fjerde spurte har inntrykk av at kommunale bedrifter tar større ansvar enn private for å holde en høy etisk standard og være en god arbeidsplass.

Gjennomgående er det flere som er usikre i vurderingen av faktisk ansvar, enn det var på spørsmålet om forventninger.

Hovedbildet er imidlertid at det for mer enn halvpartene av temaene er flere som oppgir at kommunale bedrifter tar mindre enn større ansvar sammenlignet med private bedrifter. Det gjelder spørsmålet om å holde lave priser, god kvalitet, levere tjenester når de skal, være serviceinnstilt overfor kundene og å gå med overskudd.

3.5.3 Forventningsgapet

Avviket mellom forventninger og inntrykk kan karakteriseres som et forventningsgap: Mange svarer at kommunale bedrifter faktisk tar mindre samfunnsansvar enn de har forventninger om at de skal gjøre. Det presise uttrykket for dette forventningsgapet er framstilt i figur 3.7, der andelen som oppgir samme svar på forventning og inntrykk for alle de oppgitte måletemaene er vist.

Figur 3.7 Andel som har oppgitt samme svar på forventninger og inntrykk

Svarene er rangert etter avtakende skala for andelen som har svart større ansvar både på spørsmålet om forventning og inntrykk.

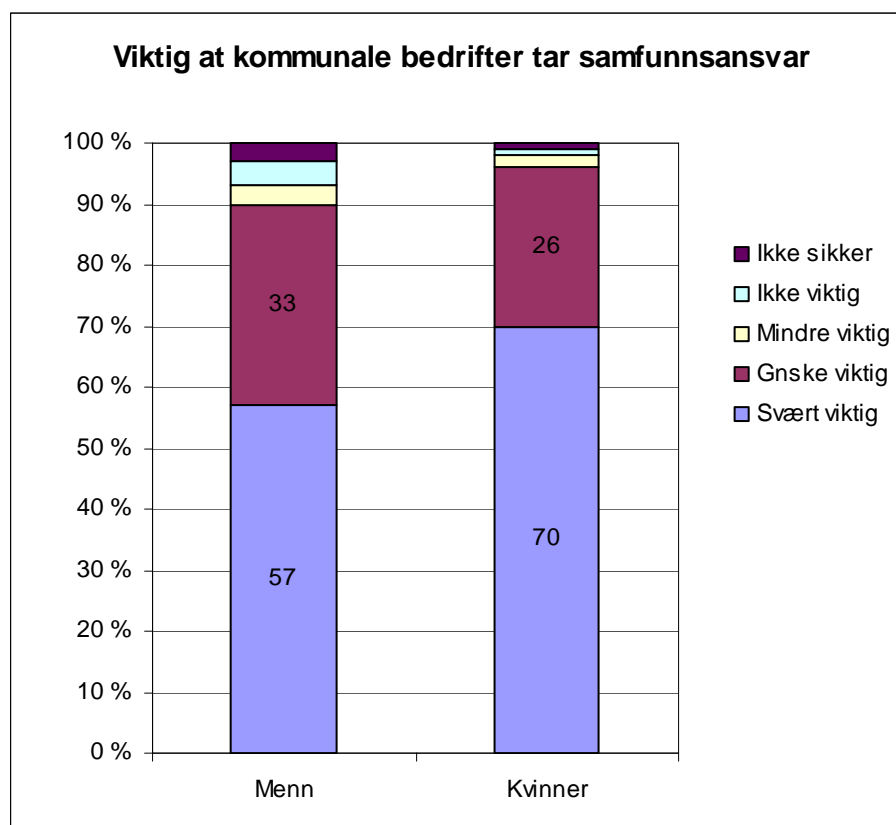
Nesten halvparten av de som venter at kommunale bedrifter skal ta større ansvar enn private bedrifter for miljøhensyn, opplever at de kommunale bedriftene faktisk gjør det. Sagt på en annen måte: Flertallet av de

som hadde forventninger om at kommunale bedrifter skulle ta større samfunnsansvar, opplever at bedriftene ikke gjør det, og størrelsen på dette flertallet øker med de ulike temaene som er gjengitt i figuren.

Det er gjennomgående flere av dem som hadde forventninger om at kommunale og private bedrifter skulle ta samme samfunnsansvar, som opplever at det er dette som skjer.

3.5.4 Samfunnsansvar vurderes som svært viktig

Et klart flertall av befolkningen (64 %) anser det som svært viktig at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar. Det ble ikke nærmere presisert hva som lå i samfunnsansvar på dette avsluttende spørsmålet, men det etterfulgte to omfattende spørsmålsbatterier om ulike sider ved kommunale bedrifters ansvar, og det er derfor rimelig å legge til grunn at respondentene hadde en tydelig oppfatning av hvilket meningsinnhold de skulle legge i begrepet.

Figur 3.8 Viktighet av samfunnsansvar.

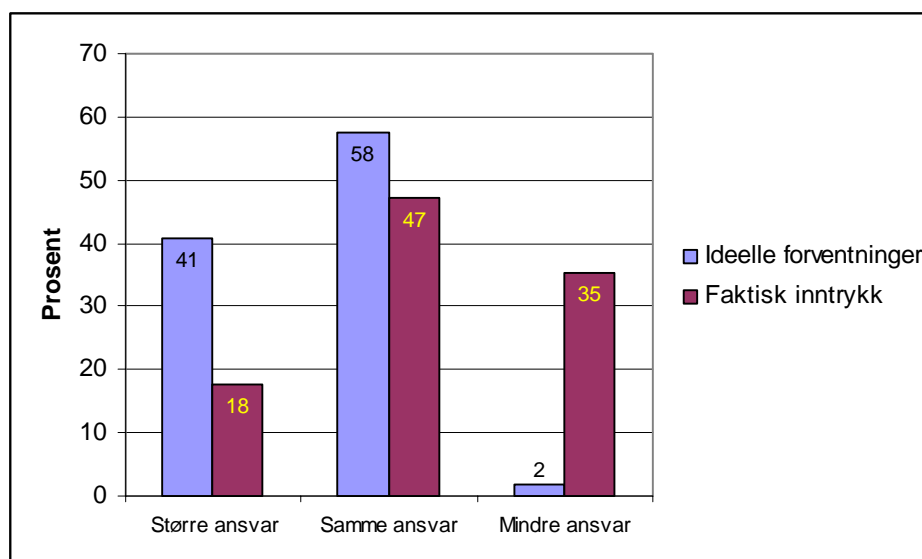
Hele ni av ti blant menn og 95 % av kvinnene oppgir at det er svært viktig eller ganske viktig at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar. Vi kan ikke av dette slutte at de mener det er viktigere at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar enn at private bedrifter gjør det, men svaret

understreker betydningen av at kommunale bedrifter innfrir forventningene om samfunnsansvar, slik det blant annet er kommet til uttrykk i svarene på spørsmålene om samfunnsansvar ovenfor.

3.6 Positiv holdning gir høyere forventning og inntrykk

Som en sammenfatning av svarene på de to spørsmålsbatteriene om forventninger og inntrykk av samfunnsansvar, viser vi til slutt resultatene av en analyse der vi har konstruert et samlemål for hvert av disse måletemaene. Disse to målene eller indikatorene er basert på at de fanger opp en klar samvariasjon i respondentenes svar på de to spørsmålsbatteriene om forventninger og inntrykk.

Rent analyseteknisk er indikatorene etablert ved hjelp av en utforskende faktoranalyse. Det betyr at vi har redusert antall variabler ved å slå sammen variabler som omhandler det samme tema, og som statistisk sett varierer i samme retning. De to nye faktorene har vi kalt ”ideelle forventninger” (om samfunnsansvar fra kommunale bedrifter) og ”faktisk inntrykk” (om samfunnsansvar fra kommunale bedrifter), og består av respondentenes gjennomsnitt på variablene i hver av de to faktorene.⁷

Figur 3.9 Ideelle forventninger og faktisk inntrykk, frekvensfordeling.

Rundt fire av ti har en gjennomgående holdning som tilsier at de venter at kommunale bedrifter skal ta større samfunnsansvar enn private bedrifter, mens nærmere seks av ti har forventninger om at kommunale bedrifter skal ta samme samfunnsansvar som private bedrifter. Flertallet av

⁷ Begge faktorene har gode verdier på signifikanstesten (Chronbach Alpha).

befolkningen har altså ikke en gjennomgående forventning om større samfunnsansvar fra kommunale bedrifers side. Dette er imidlertid ikke det samme som at de ikke anser slikt samfunnsansvar som viktig, hvilket ble godt dokumentert i spørsmålet foran, men dette anses altså ikke som vesentlig annerledes enn kravene som stilles til private bedrifter.

Ser vi derimot på befolkningens opplevelser av faktisk samfunnsansvar, viser det seg at mer enn hver tredje spurte opplever at kommunale bedrifter tar mindre samfunnsansvar enn private bedrifter, nær halvparten opplever at de tar samme ansvar mens en av fem opplever at kommunale bedrifter tar større ansvar enn private bedrifter.

Forskjellene mellom forventninger og inntrykk bekrefter at det foreligger et forventningsgap, slik vi konkluderte med i avsnitt 3.5.3.

En nærmere analyse av sammenhenger mellom grunnlagsholdninger og andre bakgrunnskjennetegn, viser følgende hovedmønstre:⁸

- Kvinner har i større grad enn menn inntrykk av at kommunale bedrifter tar større samfunnsansvar.
- Folk som mener at kommunene er best egnet til å levere tjenester er også de som i størst grad opplever at kommunale bedrifter tar større samfunnsansvar, og det er også de som har inntrykk av det i større grad faktisk skjer.

Den statistiske analysen av svarene bekrefter med andre ord et velkjent funn om at folks forventninger og inntrykk farges av den grunnholdningen de i utgangspunktet har til spørsmålet om kommunalt ansvar for å levere tjenester, og dette kommer også til uttrykk i vurderingen av de kommunale bedriftenes virksomhet.

⁸ Se vedlegg for dokumentasjon

4 Medienes dekning av kommunale bedrifter

4.1 Innledning

Mediene er en viktig del av en bedrifts omdømme. Sammen med personlig erfaring, rykter, beskrivelse fra venner og kjente vil medienes fremstilling av en bedrift være en viktig kilde til det inntrykket som skapes av den aktuelle bedriften. Jo mindre personlig kunnskap og erfaring et individ har om et selskap, desto viktigere blir medienes omtale som rettesnor eller fasit på det generelle omdømmet.

Dette omdømmet kan være fortjent eller det kan være ufortjent. Det beste en bedrift kan håpe på er å få et så riktig omdømme som mulig gjennom medienes dekning. Problemet for mange kommunale bedrifter er imidlertid at de oppnår liten eller ingen omtale over hode i norske medier. Det gjør det enda vanskeligere å sikre et rettferdig omdømme. I mangel på noe bedre blir det myter, personlige og svært ofte begrensede erfaringer i enkeltsaker samt rykter som preger omdømmet.

Denne analysen skal forsøke å gi en pekepinn på hvilket omdømme kommunale bedrifter har i dag. Dette er gjort gjennom en grundig analyse av medienes dekning av kommunale selskaper i perioden november 2004 til november 2006. Et stort antall artikler i et utvalg medier er gjennomgått for å undersøke hvilken omtale kommunale bedrifter får. I noen grad vil det også bli undersøkt hvorvidt omtalen av kommunale bedrifter skiller seg fra for eksempel private bedrifter.

Analysen er basert på fire regioner i Norge hvor vi gjennomgår medieomtalen av de relevante kommunale bedriftene to år tilbake i tid. Analysen kan deles i to deler:

- (1) *Kvantitativ analyse:* Her undersøker vi hvor mye omtale kommunale bedrifter får. Hvor mye av omtalen som er henholdsvis positiv, nøytral og negativ. Her vil vi også kunne undersøke om det er noen forskjell innenfor geografiske områder og mellom ulike typer av kommunale bedrifter. I tillegg skal vi sammenstille våre funn med liknende undersøkelser gjort på et utvalg store, norske bedrifter.
- (2) *Kvalitativ analyse:* Her vil vi forsøke å undersøke hva slags tema og kontekster det er på kommunale bedrifters omtale. I den grad det er mulig vil vi også forsøke å avdekke hvilke tema som gir hhv. positiv og negativ omtale for selskapene, hvem som er viktige

premissleverandører for omtalen og hva som er bakgrunnen for at omtalen oppstår.

4.2 Data – lokal, regional og nasjonal avisomtale

4.2.1 Fire regioner og deres aviser

Vi konsentrert denne analysen rundt fire regioner i Norge: Møre og Romsdal, Agder, Trøndelag og Akershus. Innenfor disse fire regionene ble det valgt ut tre og i noen tilfeller fire lokale/regionale aviser som dannet utgangspunkt for analysen. Landsdekkende aviser er utelatt i den kvantitative delen av analysen da kommunale selskaper sjelden oppnår omtale på riksplan.

Følgende aviser ble valgt:

1. Agder

Fædrelandsvennen
Agderposten
Grimstad Adressetidende
Agder (Flekkefjord Tidende)

2. Trøndelag

Adresseavisen
Tønder-Avisa
Namdalsavisa
Stjørdalens Blad

3. Møre og Romsdal

Tidens Krav (Kristiansund)
Sunnmørsposten (Ålesund)
Romsdals budstikke (Molde)
Møre-Nytt (Ørstad)

4. Sentrale Østlandet

Romerikes Blad
Østlandets Blad
Budstikka

I tillegg til de fire regionene og de overnevnte mediene vil vi i den kvalitative delen av analysen også undersøke om noen av de aktuelle bedriftene er omtalt i et utvalg norske riksmedier. Målet med dette er å undersøke om det er forskjell i den lokale dekningen av kommunale bedrifter og den riksdekkende.

Aktuelle medier:

VG
Dagbladet
Dagens Næringsliv

Aftenposten
Klassekampen
Kommunal rapport

Vi har valgt aviser som utgangspunkt for denne analysen. Etermediene (TV og radio) har ikke i samme grad sitt nyhetsarkiv offentlig tilgjengelig i søkbar form.

4.2.2 Valg av kommuner og selskaper

Kommunene er valgt ut etter nedslagsfeltet til de aktuelle avisene som er nevnt ovenfor. Vi har valgt å sette 500 abonnenter som minimumskrav for at en kommune skal få med "sine" bedrifter i denne undersøkelsen. F.eks. har vi i Aust-Agder og Vest-Agder tatt med alle kommunene der minst 500 innbyggere leser enten Agderposen, Grimstad Adressetidende, Fædrelandsvennen eller avisen Agder.

Ut fra dette kriteriet har vi fått en liste med totalt 99 aktuelle kommuner. Disse kommunene er hel- eller deleier i totalt 631 bedrifter.

4.2.3 Søk i avisenes tekstarkiv

Neste steg på veien ble å undersøke omtalen i de utvalgte mediene av disse 631 bedriftene. Det viktigste søkeverktøyet for denne jobben har vært tekstarkivet Atekst. samt søkemotoren Sesam.no. I tillegg har vi også benyttet avisenes egne nettsider.

Det store antallet bedrifter har gjort det nødvendig å avgrense søkene noe. Den viktigste begrensningen har vært å kun undersøke artikler som har stått på trykk mellom 1.11.2004 og 1.11.2006 i de aktuelle avisene.

Det kan alltid argumenteres for at perioder bør utvides, andre områder bør tas med, at viktige hendelser er utelatt eller at særegne forhold preger analysen. Vi mener at omfanget den geografiske spredningen og tidsrommet gjør at analysen i sum vil gi et realistisk og riktig bilde av mediehverdagen og dermed også omdømmet til kommunale bedrifter.

4.3 Liten mediedekning og nøytral omtale

Den kvantitative analysen skal avdekke hvor mye omtale kommunale bedrifter får i mediene og hvor mye av omtalen som er henholdsvis positiv, nøytral eller negativ. Når denne tellingen er gjennomført vil det være mulig å gjøre en hel rekke sammenlikninger. Er det forskjellig omtale av kommunale bedrifter alt etter hvilken bransje de er i? Er det slik at noen bransjer får bedre omtale enn andre, og ikke minst er det forskjell mellom ulike regioner? Har en "krise" i en bedrift smittet over på de andre selskapene i samme bransje. Har dette smittet mellom landsdelene eller rammet alle kommunale selskaper uansett bransje?

Dette er noen av spørsmålene vi ønsker å kunne finne svar på i denne delen av omdømmeanalysen.

4.3.1 De fleste kommunale bedrifter omtales sjelden

I første del av analysen har vi foretatt en telling av samtlige artikler der de 631 kommunale selskapene er nevnt. Totalt er 9445 artikler registrert i de aktuelle mediene i løpet av perioden. Her er noen nøkkeltall:

Tabell 4.1 Omtale av kommunale selskaper i de utvalgte mediene

Omtale i perioden fra 1.11.2004-1.11.2006	Antall selskaper omtalt	Antall selskaper i prosent av totalen
50 artikler eller mer	25	4
25 artikler eller mer	52	8
Ti artikler eller mer	100	16
Fem artikler eller mer	167	26
En artikkel eller mer	353	56
Ingen omtale	278	44

Dette gir et interessant bilde av mediehverdagen for kommunale bedrifter. Det som later til å være hverdagen for svært mange av dem er at de lever tilsynelatende uten å ha nyhetens interesse overhodet. 44 % av bedriftene er ikke nevnt med ett ord i løpet av to år i de mediene vi har undersøkt.

Vi tror imidlertid at mye av grunnen til at de kommunale selskapene ikke får mye omtale er at de lokale mediene rett og slett ikke vet at de eksisterer eller ikke finner bransjen og selskapet interessant nok. Her har selskapene en viktig oppgave å gjøre selv for å synliggjøre sine ansatte, sin kompetanse og sin rolle i samfunnet.

Datautvelgelsen kan nok også forklare deler av bildet. En del av kommunene der disse selskapene befinner seg vil være i "randsonen" av nedslagsfeltet til de aktuelle avisene vi har plukket ut. For eksempel er Lindesnes kommune med i kommuneutvalget siden Fædrelandsvennen har 770 abonnenter i kommunen. De to kommunale selskapene Lindesnes Asvo og Lindesnes Havnevesen KF er ikke omtalt i perioden vi har sett på. De er imidlertid omtalt i lokalavisen, Lindesnes avis, men denne er ikke med i vårt utvalg. Et raskt søk i Lindesnes avis avslører for øvrig at heller ikke denne avisen viser særlig interesse for de to selskapene.

Det er også mange bedrifter som kun opplever sporadisk omtale i mediene. Rundt 250 selskaper er omtalt mindre enn ti ganger på to år. Hovedtyngden av disse selskapene (186) er omtalt mindre enn fem ganger.

Kun 16 % av selskapene i utvalget er blitt omtalt mer enn ti ganger i løpet av to år. Det er i hovedsak disse selskapene vi skal konsentrere oss om den videre analysen.

4.3.2 Nøytral, positiv og negativ omtale

Det er nødvendig å "vaske" antallet artikler før vi går videre med å klassifisere den omtalen kommunale selskaper får. Særlig blir selskaper innenfor kultursegmentet (operaer, kulturhus, kino, teater o.l.) ofte nevnt under avisenes ulike kulturvignetter. Dette er rene opplister av kommende forestillinger/visninger og i så måte ikke gjenstand for en redaksjonell vurdering. Vi har derfor i så stor grad som mulig vasket ut disse notisene.

En annen problemstilling er knyttet til de tilfellene der navnet til det aktuelle AS-et eller KS-et også er navnet på en kjent institusjon. For eksempel er det en rekke artikler om Steinkjer Rådhus, men ved nærmere ettersyn er det ingen av disse handler om "Steinkjer Rådhus AS". Dermed forkastes alle disse artiklene.

Etter denne øvelsen er antallet artikler redusert til 7559. Vi har klassifisert samtlige artikler som vil bli lagt ved i grunnlagsmaterialet for denne analysen. Vi har imidlertid valgt å se bort fra selskaper som er omtalt mindre enn ti ganger i løpet av perioden i den videre analysen. Vi står derfor igjen med 100 selskaper. Tabellen under viser de 20 mest omtalte selskapene på den listen vi nå står igjen med.

Tabell 4.2 De mest omtalte kommunale selskapene

Selskap	Antall artikler
AGDER ENERGI AS	931
AGDER TEATER AS	709
TRØNDELAG TEATER AS	590
OLAVSHALLEN AS	300
NORD-TRØNDELAG ELEKTRISITETSVERK FKF	297
TRØNDERENERGI AS	256
TRONDHEIM KINO AS	224
NEDRE ROMERIKE VANNVERK AS	170
TRONDHEIM SPEKTRUM AS	166
SENTRALRENSEANLEGGET RA-2 AS	144
STEINKJERHALLEN AS	137
BJØRNSONHUSET AS	135
KRISTIANSAND HAVN KF	113
STOR-OSLO LOKALTRAFIKK AS	112
STIKLESTAD NASJONALE KULTURSENTER AS	96
TAFJORD KRAFT AS	96
BRAATTHALLEN AS	92
INNHERRED VEKST AS	79
ASKER OG BÆRUM BRANNVESEN IKS	75
TRONDHEIM PARKERING	70

Som det fremgår av listen er det noen typer av selskaper som går igjen. Det er kraftselskaper og selskaper innen kultursegmentet. Dette er gjennomgående i flere av regionene som har vært gjenstand for denne analysen. At et vannverk og et renseanlegg også har kommet så høyt opp på listen skyldes ene og alene den såkalte vannverksaken på Romerike som har fått svært mye omtale i mediene det siste året. Vi skal komme nærmere inn på flere av disse problemstillingene senere i denne analysen.

Den uten tvil mest ressurskrevende delen av analysejobben har bestått i klassifiseringen av de ulike artiklene. Vi har valgt å kategorisere de 7559 artiklene som henholdsvis positive, negative og nøytrale. Definisjonene vi har benyttet er som følger:

- *Positiv:* Tendensen er vurdert som positiv når tittel, ingress og/eller hovedpoeng i brødteksten fokuserer på positive sider ved selskapets virksomhet.

- *Nøytral*: Dekningen vurderes som nøytral når innholdet i sum vurderes som en nøytral omtale av selskapet/bedriften eller når selskapet ellers kun er nevnt uten å ha en sentral rolle i omtalen.
- *Negativ*: Tilsvarende er oppslag der kritikere og problemområder for selskapet preger tittel, ingress og hovedpoeng i brødteksten, vurdert som negative.

Disse definisjonene er hentet fra medieovervåkingsselskapet Observer Norge. Frem til august 2004 presenterte Dagens Næringsliv jevnlig en undersøkelse de kalte "Mediebarometeret" i sine spalter. Undersøkelsen baserte seg på gjennomlesing og vurderinger av artikler i alle landets 220 papiraviser. Barometeret tok for seg de selskapene i Norge som har fått mest avisomtale i løpet av en måned. Ved å benytte samme definisjon som Observer Norge i denne analysen vil det også bli mulig å sammenlikne kommunale bedrifters omtale med et utvalg av private og statlige selskaper.

Dette er ingen eksakt vitenskap. Hvordan omtalen oppfattes vil avhenge av leserens ståsted, tidligere erfaringer med det aktuelle selskapet, generell kunnskap og så videre. Alle som har deltatt i dette arbeidet har imidlertid lang og solid bakgrunn med omdømme- og kommunikasjonsarbeid, men også gjennom tidligere virke som journalister. Ut fra dette mener vi at analysen er gjort så objektivt og grundig som det er mulig.

Tabellen under viser hvordan vi har foretatt kategoriseringen av de ulike artiklene. En fullstendig oversikt blir lagt ved i tallmaterialet som overleveres KS sammen med denne rapporten:

Tabell 4.3 Prosentvis andel positive, nøytrale og negative artikler om kommunale bedrifter

Andel positive artikler	Andel nøytrale artikler	Andel negative artikler
18	66	16

I to av tre artikler der kommunale eller fylkeskommunale selskaper er nevnt, fremstår selskapene i en nøytral setting. 18 % av omtalen i norske aviser er positiv, mens altså 16 % av artiklene kan sies å være negative for den omtalte bedriften.

Er dette mye eller lite? Og i så fall i forhold til hva?

I tabellen under har vi gjengitt resultatene fra noen av de selskapene som ble målt i Observer Norges "Mediebarometer". For ordens skyld, tallene for Statoil gjelder ikke omtalen umiddelbart etter den såkalte Horton-saken som tilslutt medførte at Statoils toppsjef Olav Fjell måtte gå av. Tilsvarende er tallene for Vinmonopolet ikke hentet i etter smøre-skandalen som rammet selskapet i 2005.

Tabell 4.4 Andel positiv og negativ omtale

Selskap	Pos/nøytral	Negativ
Vinmonopolet	95	5
Orkla	90	10
Kommunale bedrifter	84	16
Statoil	80	20
SAS Braathens	75	25
Telenor	75	25
NSB	70	30
Posten	70	30

I gjennomsnitt er altså omtalen av de kommunale selskapene betydelig bedre enn mange av de store norske selskapene. Det kan være mange grunner til dette. For det første representerer dette tallet et gjennomsnitt. Det vil altså være mange selskaper som kommer betydelig dårligere ut i lokale medier. Det gjelder også i forhold til NSB og Posten som er blant de bedriftene som får mest negativ omtale. Interessant nok er også dette selskap som er eid av det offentlige og som i tillegg har monopol på deler av sin virksomhet.

Helt generelt vil de store konsernene i langt større grad enn de mindre bedriftene oppleve at det rettes kritisk søkelys mot deres virksomhet. Ofte er selskapene involvert i kompliserte leveranser hvor mye kan gå galt, de har mange kunder og dermed mange potensielle klagere, samtidig som konflikter og kritisk vinklede saker defineres som bedre stoff og dermed har større sjanse for å komme på trykk i de fleste større redaksjoner.

I tabellen under har vi gjengitt hvilken type omtalen de ti mest av de mest omtalte bedriftene i undersøkelsen. Tabellen viser at det spesielt er tre selskaper som utmerker seg negativt. Agder Energi har vært gjennom en turbulent periode med utskiftninger i ledelsen, mens vannverksaken har medført at så og si all omtale av Nedre Romerike Vannverk og Sentralrenseanlegget RA-2 har vært av negativ karakter.

Tabell 4.5 Prosentvis andel positive, negative og nøytrale artikler om de mest omtalte bedriftene.

Selskap	Positive	Nøytrale	Negative
AGDER ENERGI AS	9	64	27
AGDER TEATER AS	24	70	6
TRØNDELAG TEATER AS	56	41	3
OLAVSHALLEN AS	28	66	6
NORD-TRØNDELAG ELEKTRISITETSVERK	11	72	17
TRØNDERENERGI AS	8	78	14
TRONDHEIM KINO AS	20	63	17
NEDRE ROMERIKE VANNVERK AS	5	21	74
TRONDHEIM SPEKTRUM AS	1	84	15
SENTRALRENSEANLEGGET RA-2 AS	5	21	74

Det kan også være interessant å se hvilke selskaper som har fått mest negativ omtale i den perioden vi har sett på. Dette er gjengitt i tabellen under:

Tabell 4.6 Bedrifter med mest negativ omtale.

Selskap	Positive	Nøytrale	Negative
NEDRE ROMERIKE VANNVERK AS	5	21	75
SENTRALRENSEANLEGGET RA-2 AS	5	21	75
GULLKNAPP FLYPLASS AS	12	18	71
KRISTIANSAND BOMPENGESELSKAP AS	0	35	65
TRØNDELAG VEIFINANS AS	2	33	65
VESTBY NÆRINGSELSKAP AS	0	45	55
TRØNDELAG BOMVEISELSKAP AS	0	48	52
GRANÅSEN ARRANGEMENT AS	29	21	50
ØVRE ROMERIKE AVFALLSELSKAP (ØRAS)	17	33	50
TUSSA KRAFT AS	16	36	48

Ikke overraskende slår vannverksaken hardt ut for de to involverte selskapene. I tillegg er det flere selskaper innenfor veifinansiering på listen over de selskapene som får mest negativ omtale. Alt dette skal vi imidlertid komme nærmere tilbake til senere i denne analysen.

Allerede begynner det også å tegne seg et bilde som antyder at kulturinstitusjoner jevnt over får mye positiv omtale. Det skal vi undersøke nærmere nå. Samtlige 100 selskaper som altså skal undersøkes nærmere kan nå rangeres og sorteres ut fra følgende parameter:

- Type selskap/bransje
- Region
- Antall artikler totalt
- Negative artikler (prosent)
- Positive artikler (prosent)
- Nøytrale artikler (prosent)

Dette gir en hel rekke muligheter for sammenlikninger innen regioner, mellom regioner, mellom selskapstyper og så videre. Vi har som tidligere nevnt i hovedsak konsentrert analysen rundt de selskaper som forekommer i 10 eller flere artikler. Dette gjelder 100 selskaper og totalt 6760 artikler.

4.3.3 Kritisk om VAR - positiv om helse og velferd

VI skal nå gå dypere inn i tallene og se på forskjeller mellom bransjene selskapene befinner seg innenfor. Vi har delt kommunale selskaper inn i fem ulike sjangere, basert på Econs rapport *Samfunnsansvarlig forretningsdrift – tjeneste og fortjeneste* fra 2004. Her sorteres bedriftene som følger:

- Miljø, teknikk og samferdsel
- Energi
- Helse og velferd
- Kultur og undervisning
- Drift og utvikling

Tabell 4.7 Forskjell i omtale etter bransje.

Bransje	Positive	Nøytrale	Negative	Antall artikler
Miljø, teknikk og samferdsel	16	61	23	1426
Energi	17	65	18	1748
Helse og velferd	37	50	13	160
Kultur og undervisning	19	71	11	3060
Drift og utvikling	18	74	8	402

Denne tabellen viser at det altså er selskaper innen miljø, teknikk og samferdsel som i vår undersøkelse opplever den høyeste andelen av negative artikler, mens selskaper innen helse og velferd opplever den uten tvil høyeste andelen av positive saker. Interessant nok er det selskaper innen drift og utvikling som har fått færrest negative artikler mot seg i løpet av perioden vi har sett på.

Miljø teknikk og samferdsel

Her er det særlig dekningen av Nedre Romerike Vannverk og Sentralrenseanlegget RA-2 som trekker opp gjennomsnittet av de negative sakene. I tillegg er det i denne kategorien en del bompengeselskaper. Disse selskapene har opplevd en del kritikk blant annet med hensyn til pengebruk de siste årene.

Også et par av avfallsselskapene opplever en del negativ omtale, mens brannvesenselskapene kommer jevnt over godt ut i omtalen.

Energi

Generelt er dette selskaper som sammen med kultur og undervisning opplever mye omtale. Strømpriser, vindkraftutbygging, restruktureringer i bransjen, utbytte og resultater er blant gjennomgangstemaene for dekningen av denne bransjen. Særlig Tussa Kraft har blitt gjenstand for mye negativ omtale grunnet diskusjoner på eiersiden og utbygging av vindkraft. Også Agder Energi har vært gjennom en turbulent periode med utskiftninger i ledelsen. Disse to selskapene bidrar i betydelig grad til å trekke opp den til dels høye andelen negativ omtale.

Helse og velferd

Helse og velferd er den desidert minst omtalte bransjen og inkluderer selskaper innen legevakt, kritesenter og rehabilitering. Det er også her det finnes færrest selskaper i vårt tallmateriale. Interessant nok er det også denne bransjen som opplever den mest positive omtalen i norske medier. Her ligger det helt åpenbart et uutnyttet potensial.

Det er ellers interessant å merke at selv om denne gruppen får den høyeste andelen av positive artikler så betyr ikke det at de unngår negativ omtale. Både kultur og undervisning samt drift og utvikling opplever færre negative artikler. Det bør nevnes at det kun er seks selskaper totalt som inngår i vårt materiale, henholdsvis fra Akershus og Trøndelag.

Kultur og undervisning

Uten sammenlikning den mest omtalte av alle bransjene vi har sett på. Samtidig er dette den bransjen som har flest selskaper. Det er stort sett er kino, teater og kulturhus og idrettsanlegg som blir omtalt i mediene.

Ingen av opplærings- og undervisningsinstitusjonene har fått ti eller flere artikler i løpet av perioden og er dermed ikke med i denne analysen. Også her er det mye uutnyttet potensial. Bland de få artiklene vi har identifisert om ulike undervisningsselskaper er de i all hovedsak enten positive eller nøytralt vinklet.

Drift og utvikling

Også dette er en lite omtalt bransje. Denne gruppen har flest nøytrale artikler blant de gruppene vi har sett på. Svært mange av disse selskapene driver innenfor næringsutvikling og dette burde være godt stoff for mange lokale medier.

Det er også mulig å gjøre en sammenlikning mellom de ulike regionene.

Tabell 4.8 Forskjell i omtale etter fylke.

Fylke	Positiv	Nøytral	Negativ
Agder	14	68	18
Akershus	14	63	23
Møre og Romsdal	21	68	11
Trøndelag	22	66	12

Som det fremgår av denne tabellen er det særlig på Agder og i Akershus at kommunale bedrifter er gjenstand for negativ omtale, mens Møre og Romsdal og Trøndelag later til å ha medier som er mer vennlig innstilt overfor kommunale bedrifter. Andelen nøytralt vinklede artikler er forholdsvis jevnt fordelt.

Det er liten tvil om at vannverksaken i betydelig grad påvirker resultatet i Akershus. Det viser seg at dersom vi holder Nedre Romerike Vannverk og Sentralrenseanlegget utenfor faller den negative andelen artikler fra 23 % og ned til 17 %. Dette påvirker imidlertid i liten grad andelen positive artikler som er så og si uendret. Vannverksaken eller ikke, er altså mediene i Akershus mindre tilbøyelig til å skrive positive artikler om kommunale selskaper enn det mediene i Møre og Romsdal og i Trøndelag later til å være.

På Agder er bildet noe mer sammensatt. Her er det flere selskaper som trekker i samme retning, hva angår negativ omtale. Agder Energi, sammen med et bompengeselskap, et parkeringsselskap, en flyplass og Kristiansand Næringspark er blant selskapene som har opplevd et betydelig antall negative artikler de siste årene.

I Trøndelag er det særlig flere bom- og veiselskaper sammen med kraftbransjen som opplever negativ omtale. Det som imidlertid gjør at Trøndelag utmerker seg er den høye andelen positive saker. Særlig er det mange av regionens kultursentre som opplever positiv omtale.

Også i Møre og Romsdal er det langt mellom de kritiske artiklene. Igjen er det veiselskapene og særlig kraftbransjen som får hardest medfart, men bildet er ikke entydig. Tusten Tunnelselskap, Todalsfjordprosjektet AS og Nordmøre Energiverk får alle rundt 25 % positive artikler. Her som i Trøndelag er det i tillegg kulturinstitusjonene som særlig trekker opp.

4.3.4 Best i Trøndelag og dårligst i Akershus?

Som vi har sett er det noen bransjer som oftere opplever negativ omtale enn andre. Vi skal nå også gjøre en sammenlikning av bransjeomtalen mellom de ulike regionene for å undersøke om for eksempel Agder er generelt mer negative til kraftselskapene enn det Møre og Romsdal er.

Miljø teknikk og samferdsel

Som vi allerede har sett tidligere i denne analysen er miljø, teknikk og samferdsel den bransjen som i gjennomsnitt opplever flest negative artikler. Vannverksaken til tross, det er ikke Akershus som kommer dårligst ut, men derimot Agder. På Agder er det som tidligere nevnt både bom- og parkeringsselskaper samt en flyplass (Gullknapp Flyplass) som i særlig grad bidrar til den negative omtalen.

Tabell 4.9 Forskjeller mellom regioner innen miljø teknikk og samferdsel

	Positiv	Nøytral	Negativ
Agder	11	57	32
Akershus	11	62	27
Møre og Romsdal	27	63	10
Trøndelag	14	62	24

På Østlandet er det få andre selskap i denne bransjen som er i nærheten av den samme negative omtalen som henholdsvis Nedre Romerike Vannverk og Sentralrenseanlegget RA-2. Dette kan tas som et tegn på at mediene i dette området ikke er blitt mer kritisk til bransjen som sådan, selv etter de mange avsløringene om økonomisk rot og uheldig rolleblanding. Hadde vi igjen fjernet de to nevnte selskapene fra utvalget i Akershus ville denne bransjen kommet langt bedre ut enn både Agder og Trøndelag.

Møre og Romsdal er den regionen som kommer best ut innen miljø, teknikk og samferdsel. I denne regionen er det svært mange vei-, tunnel- og bruselskap på listen. Dette er selskaper som i mange tilfeller jobber for å bedre veiforbindelsen i området, og det kan trolig forklare hvorfor disse selskapene i stor grad opplever nøytral eller positiv omtale.

Energi

Det er særlig for de kommunale energibedriftene på Agder vi gare registrert flest negative artikler. Her må det legges til at både for Agder og Akershus sin del er det kun ett selskap med i utvalget, henholdsvis Agder Energi og Akershus Energi. Som tidligere nevnt har Agder Energi slitt med mye negativ omtale i forbindelse med utskifting i toppledelsen. Flere tidligere sjefer er trukket inn i en politianmeldelse for blant annet økonomisk utroskap.

Tabell 4 10 Forskjeller mellom regioner innen energi

	Positiv	Nøytral	Negativ
Agder	9	64	27
Akershus	20	57	23
Møre og Romsdal	23	55	23
Trøndelag	11	78	11

Akershus Energi har opplevd mye kritikk knyttet til urettmessig utbetalinger av styrehonorarer til selskapets styremedlemmer. Flere ledende lokalpolitikere har i etterkant trådt ut av styret.

Også i Møre og Romsdal har det vært en del negativ omtale av kraftselskapene i perioden vi har sett på. Stort sett er det Svorka Energi og Tussa Kraft som har vært gjenstand for de mest negative artiklene. Dette har gått på utbygging av vassdrag og utbygging av vindmølleparker.

I Trøndelag kommer igjen de kommunale selskapene best ut. Riktignok har det vært noen kritiske artikler knyttet til uenighet blant eierne om sammenslåinger av de mindre selskapene i regionen, men det er betydelig mindre grad av negative artikler i denne landsdelen. Interessant nok har denne landsdelen den høyeste andelen nøytrale artikler. Som det fremgår av tabellen skriver mediene i Møre og Romsdal og Akershus lang flere positive artikler om sine kraftselskaper enn det Trøndelagsmediene gjør.

Helse og velferd

Innenfor helse og velferd finner vi bedrifter som driver blant annet legevakt, krisesenter og rehabilitering. Vi har vi ikke registrert noen artikler fra Agder eller Møre og Romsdal. Det er ellers interessant å merke seg at dette er den bransjen som opplever den høyeste andelen positive artikler. En mulig forklaring kan være at dette er tjenester som vurderes som særlig allmenntilgitt og at bedriftene av den grunn får mye positiv omtale. Mange av de positive artiklene handler nettopp om at disse bedriftene hjelper personer tilbake til arbeidslivet eller gjør dem friske etter lang tids sykeleie.

Tabell 4.11 Forskjeller mellom regioner innen helse og velferd

	Positiv	Nøytral	Negativ
Akershus	37	47	16
Trøndelag	38	53	9

Som det fremgår av tabellen er det en betydelig høyere grad av negativ omtale av bedriftene i Akershus enn i Trøndelag. Den negative omtalen som kommer skyldes i all hovedsak arbeidskonflikter og strid rundt ansettelser på et fåtall av bedriftene. Særlig Follo Futura AS i Akershus har opplevd en del av dette i perioden vi har sett på.

Kultur og undervisning

Innenfor kultur og undervisning finner vi både flest omtalte selskaper og samtidig flest artikler totalt sett. Dette er selskaper som jevnlig omtales og som i stor grad omtales i nøytrale vendinger. Som tidligere nevnt er det kun kulturinstitusjoner som er en del av denne analysen, rett og slett fordi ingen av undervisningsselskapene har fått nok omtale.

Tabell 4.12 Forskjeller mellom regioner innen kultur og undervisning

	Positiv	Nøytral	Negativ
Agder	17	70	13
Akershus	2	98	0
Møre og Romsdal	8	87	5
Trøndelag	22	67	11

Det er i alle regionene en høy andel av nøytrale artikler. Dette skyldes at svært mange av disse artiklene omtaler arrangementer og hendelser som skjer på disse stedene, men at selskapet eller bedriften i seg selv har liten eller ingen rolle i selve artikkelen.

Det er Trøndelag og Agder som opplever den høyeste andelen negativt vinklede saker. I Agderfylkene er det særlig Mandal Kino og Sørlandsbadet AS som har slitt med negative oppslag. Bråk rundt kommunale bevilgninger gjorde at hele kinostyret i Mandal trakk seg i protest i mars 2005. Sørlandsbadet ble trukket inn mange av de negative artiklene rundt Agder Energi fordi det viste seg at badelandet hadde mottatt utilbørlig sponsorstøtte fra energiselskapet.

Trøndelag er sammen med Agder den regionen som er mest positiv til kulturbedriftene. Det er også den landsdelen som i størst grad omtaler sine kulturbedrifter. Både skisenter, teater, natur- og friluftssenter opplever mye positiv omtale. De negative artiklene som forekommer er ofte knyttet opp til budsjettering og finansiering.

Møre og Romsdal er den regionen som nest etter Akershus opplever færrest negative artikler. Det er også disse to regionene som har færrest positive artikler om kulturbedriftene. I Møre og Romsdal er det Molde kino som utmerker seg, med nesten 20 % positive artikler. Hovedsakelig er dette artikler om ulike aktiviteter kinoen er involvert i. Akershus er kun representert med ett selskap i innen kultur og undervisning, det er Nes Kulturhus. Nesten uten unntak er dette nøytrale artikler. I begge disse regionene har kulturbedriftene en vei å gå for å få økt positiv oppmerksomhet.

For alle bedriftene innen undervisning i de fire regionene så er det åpenbart svært lite omtale. Her bør det gjøres en betydelig jobb for å få frem hvilken innsats disse bedriftene gjør for lokalsamfunnet.

Drift og utvikling

Denne kategorien består av bedrifter innenfor arkiv, næringsutvikling og eiendom. I likhet med helse og velferd er det i denne kategorien færrest artikler i vårt utvalg. Med unntak av Akershus er det stort sett positiv eller nøytral omtale av disse bedriftene. I Akershus er det kun to selskaper i denne kategorien. Samtlige negative artikler gjelder Vestby Næringssselskap og handler om rovhogst i forbindelse med utbyggingsplaner.

Tabell 4 13 Forskjeller mellom regioner innen drift og utvikling

Drift og utvikling	Positiv	Nøytral	Negativ
Agder	14	79	7
Akershus	0	73	27
Møre og Romsdal	18	82	0
Trøndelag	31	65	4

Både Akershus og Møre og Romsdal har for øvrig få selskaper med i utvalget. Henholdsvis to fra hver region.

Det er igjen i Trøndelag det skrives flest positive artikler. Særlig selskapene innen vekst, næringsutvikling og reiseliv har vært flinke til å skape positive historier rundt sin virksomhet. Her er det åpenbart forbedringsmuligheter for de øvrige bedriftene.

4.4 Hva er mediene opptatt av?

I tillegg til ren telling av artikler har analysen også bestått i en kartlegging av hva slags omtale kommunale selskaper får. Hvilke tema er journalister og mediene opptatt av, hvem kommer til orde, hvem målbærer eventuell kritikk og dekkes stoff om disse bedriftene på en annen måte enn for eksempel privat eide selskaper? Det er spørsmål som er forsøkt besvart i denne mer kvalitative delen av denne analysen.

4.4.1 Avgrensninger

En viktig del av analysearbeidet er kartleggingen av hvilke type tema som gir omtale av kommunale og fylkeskommunale selskaper. Noe av det vi ønsker å kartlegge er:

- Hva slags tema og kontekster er det kommunale bedrifter omtales?
- Hvilke tema gir hhv. positiv og negativ omtale for selskapene?
- Hva er bakgrunnen for at omtalen oppstår?
- Hvem er premissgiverne for omtalen av kommunale bedrifter?
 - Politikere
 - Opinionen

- Brukere
- Kommunalt ansatte
- Kommuneadministrasjonen
- Bedriften selv

Å skulle registrere alle artikler etter disse kriteriene vil gå utover rammene for dette prosjektet. For å få en pekepinn har vi derfor i samråd med KS valgt ut noen viktige nøkkelord. Hvor ofte de utvalgte nøkkelord forekommer i artikler sammen med de navngitte kommunale selskapene kan fortelle noe om hvilke tema som opptar mediene. Nøkkelordene vi har benyttet er:

- Kvalitet
- Service
- Klage
- Økonomi
- Underskudd/overskudd
- Utbytte
- Styreverole
- Styrehonorar
- Styremedlem/Styreleder
- Miljø
- Arbeidsmiljø
- Samfunnsansvar
- Sponsorvirksomhet/Sponsing
- Eierrollen
- Eierstrategi
- (Kommunalt) eierskap
- Omdømme
- Privatisering
- Konkurransetsetting
- Daglig leder/direktør
- Dobbeltrolle
- Anbud
- Korrupsjon

For hvert enkelt selskap har vi gjort et søk i de aktuelle søkebasene på samtlige ord i listen over. Et typisk søk vil altså være ”agder energi” + ”kvalitet” i henholdsvis Fædrelandsvennen, Agderposten, Grimstad Adressetidende og Agder.

Vi har nøydt oss med å undersøke de selskap som har blitt omtalt i minst 20 artikler i de aktuelle lokalavisene. Dette er totalt 60 bedrifter. Vi har også benyttet nynorske nøkkelord for å fange opp eventuelle artikler på nynorsk.

I denne delen av analysen har vi i også gjort søk i et utvalg riksmedier. Målet med dette er å undersøke om det er forskjell i den lokale dekningen av kommunale bedrifter og den riksdekkende. Er riksdekkende media mer kritisk i sin dekning eller er de mindre kritisk, har de interesse for andre tema og så videre? I dette utvalget er det kun 15 bedrifter som er med, da det viser seg at de øvrige selskapene svært sjelden opplever å bli omtalt i riksmediene.

Aktuelle medier for riksdekkende analyse:

VG

Dagbladet

Dagens Næringsliv

Aftenposten

Klassekampen

Kommunal rapport

4.4.2 Ledelse, miljø og kvalitet viktig

De tre øverste plassene kapres av styreleder, direktør og daglig leder, og det virker umiddelbart naturlig. Dette er jo ledelsen i selskapet og et naturlig sted å henvende seg når selskapet omtales. Det kanskje mest overraskende er at disse ikke enda oftere kommer til orde.

Tabell 4.14 Artikler der både selskapsnavn og valgte nøkkelord forekommer i lokal- og regionsavisene.

Omtale i regionsaviser		
"Nøkkelord"	Ant. Art	%-andel av total antall artikler
Styreleder	527	8,5
Direktør	455	7,3
Daglig leder	360	5,8
Miljø	138	2,2
Økonomi	127	2,0
Overskudd	115	1,9
Kvalitet	102	1,6
Styremedlem	100	1,6
Utbytte	91	1,5
Underskudd	83	1,3
Eierskap (kommun.)	69	1,1
Korrupsjon	39	0,6

Omtale i regionsaviser		
"Nøkkelord"	Ant. Art	%-andel av total antall artikler
Klage	35	0,6
Anbud	35	0,6
Service	33	0,5
Samfunnsansvar	25	0,4
Omdømme	23	0,4
Styrehonorar	12	0,2
Sponsing	11	0,2
Konkurransetsetting	9	0,1
Privatisering	6	0,1
Dobbelrolle	6	0,1
Arbeidsmiljø	4	0,1
Sponsorvirksomhet	1	0,0
Eierrollen	1	0,0
Styrerolle	0	0,0
Eierstrategi	0	0,0

Som det fremgår av tallene, er det altså slik at styreformannen oftere er omtalt eller sitert enn den administrative ledelsen i kommunale selskaper. Dette er kanskje et noe overraskende funn, da det oftest er administrasjonens ansvar å kommentere den daglige driften. Styreleder er gjerne noe som spares til store begivenheter, eller store kriser i verste fall. Og det er nok det siste som i noen grad preger tallene. Det er spesielt i selskapene Agder Energi, Sentralrenseanlegget og Nedre Romerike Vannverk at styreleder har hatt det travelt de siste årene, og disse selskapene har alle opplevd en krise i større eller mindre grad.

Miljø kommer også høyt opp på listen over de mest omtale "nøkkelordene" i vår analyse. Det er særlig i forbindelse med omtale av energiselskaper og kollektivselskaper at dette ordet nevnes ofte.

Ordet "kvalitet" kommer også høyt på listen. På forhånd hadde vi ventet at dette ordet kanskje var mest brukt i tilknytning til kommunale serviceinstitusjoner som vann, renovasjon og så videre. Men det viser seg at det stort sett er ved omtale av kulturinstitusjonene at "kvalitet" forekommer oftest.

Det er flere søkeord som handler om økonomi i vår undersøkelse. Høyest av disse er "utbytte" som har særlig er et tema innenfor kraftbransjen. Kanskje ikke så overraskende. Kommunale og til dels også statlig utbyttepolitikk i kraftselskapene har vært jevnlig debattert de siste årene.

Vi har også undersøkt om eierskap, eierrolle og eierstrategi er tema som opptar de regionale mediene, men finner bare i noen grad at dette er tilfelle. "Eierstrategi" er overhodet ikke nevnt i de artikler vi har gjennomgått, og eierrollen er kun nevnt en gang. Her må vi nok i noen grad ta høyde for at vi ikke har funnet det optimale søkeordet. Det kan være en lang rekke artikler som går på disse temaene uten at ord som eierrolle eller eierstrategi er nevnt. Den ene artikkelen vi har funnet om eierrollen handler for øvrig om Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, og nettopp i denne regionen har sammenslåing og fremtidig eierskap til kraftselskapene vært hyppig debattert de siste årene. Et mer åpent ord som eierskap (da i betydningen av kommunalt eierskap) gav noen flere treff. Over 95 % av disse treffene gjelder artikler som er skrevet om kraftselskapene. Det er tydelig at dette er en svært aktuell problemstilling innenfor denne sektoren.

Korrupsjon og da gjerne også knyttet til det offentlige, har vært et tema i Norge siden daværende justisminister Odd Einar Dørum (V) ansatte Eva Joly som spesialrådgiver i forrige stortingsperiode. I vår undersøkelse er det stor stett i artikler knyttet til vannverksaken på Nedre Romerike at "korrupsjon" er nevnt. I tillegg kommer et par artikler som baserer seg på et innslag på NRK Brennpunkt om daværende statsminister Kjell Magne Bondevik. I følge programmet skrinla regjeringen en planlagt konjunkturavgift på 10 % etter sterkt press fra blant andre Molde kommune og investorer i byen med tette bånd til statsministeren. En slik konjunkturavgift ville ha rammet Bjørnsonhuset i Molde hardt. Ut over dette er det sjelden ordet nevnes i spaltene og det er kanskje ikke så rart, tatt i betraktning hvor sterkt ladet ordet er.

"Samfunnsansvar" ser ut til å være noe som i hovedsak gjelder energiselskapene i det utvalget vi har undersøkt, mens "omdømme" stort sett knytter seg særlige hendelser knyttet til konkrete bedrifter, nemlig Agder Energi, Nedre Romerike Vannverk og Sentralrenseanlegget på Nedre Romerike. Heller ikke "anbud" later til å være svært aktuelle tema på lokalplan. Ordet forekommer kun sporadisk i de artiklene vi har gjennomgått, og stort sett i en nøytral setting.

Ut over dette er det forholdsvis sjeldent de øvrige nøkkelordene forekommer i vårt søk i over 6000 artikler. "Sponsing" og "styrehonorar" er hovedsakelig relatert til henholdsvis Agder Energi og Akershus Energi, som tidligere nevnt.

4.4.3 Flere kritiske artikler i rikspresen

Det som kanskje er mest i øyenfallende med denne listen er at "korrupsjon" later til å være noe som riksmidlene er mer opptatt av enn de regionale mediene. Det er imidlertid i stor grad knyttet til konkrete saker. Av de 71 artiklene som er registrert der både selskapsnavn og

ordet korrupsjon forekommer, gjelder 65 artikler enten Nedre Romerike Vannverk eller Sentralrenseanlegget RA-2. De øvrige artiklene gjelder Agder Energi og det tidligere nevnte Bjørnsonhuset i Molde.

Også ”anbud”, ”utbytte” og ”eierskap” ser ut til å være viktige tema i rikspresen. Mellom 2,4 og 3,8 % av alle artiklene vi har gjennomgått i rikspresen nevner disse ordene. Dette er langt hyppigere enn i lokale medier. Samtidig er det mange likhetstrekk. Akkurat som på lokalplan er både utbytte og eierskap tema som i hovedsak er knyttet til artikler om energiselskapene. Både Agder Energi, Akershus Energi, Nordmøre Energiverkt og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har blitt nevnt flere ganger på riksplan i forbindelse med artikler om utbytte og eierskap. Den til dels høye andelen artikler i rikspresen som omhandler anbud kan i stor grad knyttes til vannverksaken på Romerike. En sentral del av kritikken som er rettet mot selskapet er jo nettopp brudd på anbudsregler.

Figur 4.1 Grafisk fremstilling av forskjeller mellom riks- og lokalaviser i andel artikler som omhandler ulike nøkkelord.

Den grafiske fremstillingen av de nøkkelordene (figur 4.1) viser hvilke ord som forekommer hyppigst i både regional- og riksmidier. Her blir det enda tydeligere at de temaene som vi har valgt i samråd med KS forekommer langt oftere i rikspresen enn i lokale medier. For eksempel ser vi at andelen artikler som omhandler ”anbud” er over seks ganger høyere i riksmidier enn i lokale medier.

En nærliggende forklaring på dette er selvfølgelig ulik prioritering av stoffet i lokale medier og mediene på riksplan. Mens lokalavisene gjerne skriver hyppigere om "sine" selskaper og terskelen for å lage en artikkel gjerne ikke er så veldig høy, skal det langt mer til å slå igjennom med en sak på riksplan. Da må det gjerne være store konflikter, spektakulære hendelser eller alvorlige lovbrudd. Korrupsjon, dobbeltrolle, anbud og til en viss grad styrehonorar er eksempler på tema som kan forklares ut fra et slikt resonnement.

4.4.4 Generelle funn på riksplan

Vi har også ønsket å undersøke om det har pågått en mer generell debatt på riksplan om kommunale selskaper i den perioden vi har sett på. Vi har derfor gjort et artikkelsøk i de utvalgte riksmediene der vi i stedet for konkrete selskapsnavn kun har brukt "kommunale bedrifter" eller "kommunale selskaper" som søkeord.

I den toårsperioden vi har tatt for oss har vi registrert følgende artikler:

Tabell 4.15 Omtale av kommunale selskaper og kommunale bedrifter generelt på riksplan.

	Antall registrerte artikler
Kommunale selskap	43
Kommunale bedrifter	21

For så å undersøke hvilke tema de mer generelle artiklene om kommunale bedrifter omhandler har vi på samme måte som i de foregående kapitler kombinert "kommunale selskap/bedrift" med nøkkelordene vi har valgt ut i samråd med KS. Under har vi gjengitt de viktigste funnene fra denne øvelsen:

Tabell 4.16 Kommunale selskaper og bedrifter omtalt i sammenheng med utvalgte nøkkelord i riksavisene..

Nøkkelord	%-vis andel
Styreleder	15,6
Anbud	15,6
Direktør	12,5
Korrupsjon	12,5
Økonomi	9,4
Styremedlem	7,8
Eierskap	7,8
Underskudd	4,7
Miljø	3,1
Eierstrategi	3,1
Omdømme	3,1
Dobbelrolle	3,1

Her blir det enda tydeligere at anbud er et tema som opptar rikspresen. Flere av disse artiklene omhandler selskaper som er kritiske til offentlige anbudskonkurranser og enkelte artikler kritiserer også kommunen eller kommunalt ansatte for dobbeltroller i anbudskonkurranser. En typisk artikkel er fra Dagens Næringsliv der det går frem at det ofte er de samme menneskene som henter inn anbud, som behandler anbud og som i neste instans konkurrerer gjennom kommunens egne datterselskaper med de private aktørene. Særlig later dette til å være en utbredt problemstilling i renovasjonsselskapene. I mars i fjor kunne konkurransetilsynet slå fast at de fire klagen de hadde mottatt i forbindelse med offentlige anbudskonkurranser alle handlet om renovasjon.

Riskmedienes holdning til korrupsjon later i høy grad til å være tema som opptar tidsskriftet Kommunal Rapport. Nær sagt samtlige artikler vi har gjennomgått kommer herfra. Ofte er det rikspolitikere og da gjerne statsråder med ansvar for justis og kommunal sektor som tar opp temaet.

En del artikler vi har registrert handler om eierskap. Igjen er det interessant nok politikere selv som ofte målbærer eller står som avsender i saker knyttet til disse temaene. Ofte er disse artiklene om eierskap også koblet sammen med problemstillinger knyttet til lokalpolitikere og styreverv i kommunale selskaper. Dette bekreftes også av at styreleder og styremedlem er to ord som ofte går igjen i artiklene om kommunale selskap. Dette tyder på at politikerne i alle fall på riksplan har et bevisst forhold til disse problemstillingene. I august i fjor gikk da også kommunalminister Åslaug Haga (SP) ut i Aftenposten og signaliserte at hun vurderte nasjonale regler som skulle bremse lokalpolitikeres adgang til å sitte i styrene i lokale selskaper.

4.5 Opinionsdannere

Helt avslutningsvis skal vi forsøke å identifisere noen av de viktigste opinionsdannerne for artikler og omtale av kommunale selskaper og bedrifter. Fremstillingen er i noen grad basert på skjønn etter at vi nå har gjennomgått et stort antall artikler om kommunale bedrifter. I tillegg er det basert på konkrete søk og en mer grundig gjennomlesing av artikler som vi har vurdert som særlig interessante. Særlig gjelder dette artikler om tema som anbud, rolleblanding, styresammensetning, sponing, korrupsjon, kvalitet, service og klager. Nedenfor har vi gjengitt det vi anser for å være de viktigste premissgiverne til saker om kommunale selskaper.

"Vi må kunne forvente at en bedrift med en så dyptpløyd sosial profil opptrer korrekt, både juridisk og moralsk."
Leder i Østlandets Blad 15. februar 2006

"Det kan umulig være riktig at norske husholdninger og bedrifter må betale prisen for den voksende grådigheten i kraftbransjen. De offentlig eide selskapene har et særlig samfunnsansvar, ikke minst overfor de mange som nå har problemer med å betale for seg. Ser ikke direktørene dette, må eierne gripe inn."

Leder i Tidens Krav 19. april 2006

"Kristiansand bystyre eier dette monopolselskapet. Igjen vil vi utfordre eieren til å teste dets effektivitet gjennom konkurranseutsetting. Er det motet som mangler?"

Leserinnelegg i Fædrelandsvennen, 28. juli 2005

Mediene selv

I mange tilfeller er det mediene selv som tar initiativ til dekingen av kommunale selskaper. Ofte er dette knyttet til en eller annen begivenhet i selskapet som for eksempel resultatfremleggelse, ulike arrangement i bedriftens regi, utbygging og utviding av aktivitet, bytte av ledelse og så videre.

Politikere på lokal og riksplan

Politikere er svært ofte involvert i omtale av kommunale bedrifter. Særlig i temaer som omhandler rolleblanding, eierskap, sponing og styrekabal er politikerne på banen. Debatten pågår både på lokalplan og på riksplan.

Politikere på lokalplan har også ofte rollen som eiere når de uttaler seg i saker om det aktuelle selskapet.

Både nåværende kommunalminister Åslaug Haga og daværende justisminister Odd Einar Dørum har vært til dels hyppig i spaltene når kommunale bedrifter og særlig styresammensetning og korrupsjon har vært tema.

Statlige og offentlige kontrollorganer

Det blir raskt en sak når statlige institusjoner og offentlige kontrollorganer mener noe om kommunale bedrifter. Dette kan være alt fra politi/Økokrim, konkurransemyndigheter, fylkeskommunale kontrollutvalg til kommunerevisjon, kommunelege, mattilsyn, arbeidstilsyn og andre. Her skiller imidlertid ikke mediene deking av disse bedriftene seg nevneverdig fra dekingen av private bedrifter.

Brukere/innbyggere

Brukere av tjenesten kommunale bedrifter tilbyr er også til en viss grad representert i omtalen av selskapene. Ofte er dette knyttet til saker som går på service, klage og kvalitet på kommunale tjenester.

Bedriften selv

I noen grad har vi sett at bedriften selv kan være kilden til artikler om den kommunale bedriften. Dette skjer så å si utelukkende på lokalplan. De få unntak som finnes her er de store kulturinstitusjonene som også oppnår omtale på riksplan dersom begivenheten taler for dette. I tillegg til kulturinstitusjonene ser det ut for at flere kommunale vekstselskaper er flinke til å informere om sin virksomhet overfor media.

De artiklene bedriften selv tar initiativ til har en langt større sjanse for å resultere i en positiv vinkling.

Konkurrenter

Konkurrenter er også en kilde til omtale av kommunale selskaper. Det er verd og merke seg at dette ofte innbefatter kritikk mot den kommunale bedriften. Særlig later dette til å være tilfelle i renovasjonsbransjen der det har vært en rekke kritiske artikler til anbudspraksis og rolleblanding i flere kommuner.

5 Avsluttende refleksjon – fra usynlige tjenester til godt omdømme

I denne rapporten er den kommunale bedriftsfloraen dokumentert og beskrevet. Vi framviser et mangfold av bedriftstyper og bransjer, men våre informasjonskilder er ikke egnet til å yte den enkelte bedrift rettferdighet.

Vi har servert en nasjonal panorering snarere enn å knipse et fokusert nærbilde. Og innenfor dette store landskapet finnes det kommunale bedrifter som har et svært godt omdømme, har en synlig profil i sine nedslagsfelt, og det finnes bedrifter som brukerne ikke kjenner til eller som de kan ha et dårlig inntrykk av. Vi har ikke kunnet fange opp denne detaljrikdommen og forskjellene mellom enkeltbedrifter. Og det er jo her grunnlaget for gode erfaringer og et godt omdømme legges, i selve møtet mellom den enkelte kunde og bedrift.

Vi skrev innledningsvis i rapporten at omdømme er bedriftenes rykte, og at det kan være fortjent eller ufortjent. I arbeidet har vi dels vært på jakt etter hva som former omdømmet, og hvordan det faktiske omdømmet kan beskrives eller karakteriseres. Den enkelte bedrift som selv gjennomfører omdømmemålinger, vil ha bedre og mer presis informasjon om disse forholdene enn det vi kan dokumentere. Men gjennom vårt oversiktsbilde framkommer det likevel noen ganske robuste hovedmønstre, som gir kunnskap som kan benyttes i videre omdømmearbeid, både i bedriftene og av KS Bedrift som deres interesserepresentanter.

Hva er så de kommunale bedriftenes omdømme? Har de et ”rykte som fortjent”? Svaret kan ikke presenteres i en setning. Både publikums erfaringer, kunnskap, inntrykk og det medieskapte omdømmet varierer, noe som er beskrevet i rapporten.

Det mest slående vi kan trekke ut, er kanskje at mange kommunale bedrifter lever et liv i skyggen, de leverer tjenester som befolkningen er avhengig av, men som er vanskelige å verdsette før fraværet av dem inntrer. Det henger sammen med velstandsutviklingen gjennom den siste generasjonen. Det er en selvfølge med innlagt vann, strøm, renovasjon etter moderne og miljøvennlige prinsipper, avløpshåndtering og rensing som skaper rene fjorder og elver. Alt dette er velferdsgoder som for et par generasjoner siden ikke var noen selvfølge, og som sto høyt på den lokalpolitiske dagsorden. I dag er dette en del av den løpende drift i kommunale etater, kommunale bedrifter eller det er satt ut til private på kontrakt. Dermed blir prinsippene for driftsorganisering et mer dominerende tema i det lokalpolitiske ordsiftet enn spørsmålet om

tjenestene lar seg framskaffe. Men spørsmålet om organisasjonsform er ikke noe brukerne eller publikum interesserer seg sterkt for, og deres inntrykk av bedriftene farges av deres generelle bilde av kommunal virksomhet eller deres grunnholdning til hvordan ansvarsdelingen mellom offentlig og privat tjenesteproduksjon bør være.

Oppmerksomheten øker i det øyeblikk tjenestene uteblir eller mediene slår stort opp om uregelmessigheter eller andre skandaler. Sett i forhold til det store omfanget av kommunale bedrifter som daglig sørger for å levere befolkningen grunnleggende tjenester, kan slike unntakstilfeller skape et feilaktig dårlig rykte, - et ufortjent dårlig omdømme.

Det er innenfor dette landskapet det mer langsiktige arbeidet med å forme omdømmet til kommunale bedrifter må etableres. Det handler om å gjøre de usynlige tjenestene synlige, og det dreier seg om å ta pulsen på brukerens ønsker og interesser slik at tjenestene kan leveres med den ønskede kvalitet og pris.

I starten av et slikt arbeid er det viktig å ta med seg følgende observasjoner fra vårt prosjekt:

- Bedriftenes store samfunnsmessige betydning, dels dominerende posisjon innenfor enkelte bransjer og deres økonomiske omfang. Statistikkgrunnlaget som er presentert i denne rapporten kan danne utgangspunkt for å utvikle en mer permanent og jevnlig dokumentasjon av strukturelle utviklingstrekk, resultatoppgjør og samfunnsøkonomiske analyser. Et slikt informasjonsgrunnlag vil ha interesse for bedriftene, bransjeorganisasjoner, eierne, nasjonale myndigheter, forbrukergrupper, kunder og for mediene. Det kan legge grunnlaget for en mer informert beskrivelse og offentlig oppmerksomhet om kommunale bedrifters rammebetingelser og utviklingsbehov, og ikke minst om eierens strategier for virksomhetene.
- Kjennskapen til kommunale bedrifter er beskjedent, likevel høyest for omsorgsbedrifter og lavest for avfallsbedriftene. I lys av bedriftenes store rolle, skulle det være gode muligheter til å øke kjennskapen ved hjelp av enkle metoder.
- Folk som sier at de vet om kommunale bedrifter, har et godt inntrykk av de tradisjonelle kommunale bedriftene innenfor vann, avløp og renovasjon, et dårligere inntrykk av omsorgsbedrifter. Et godt inntrykk er også et godt utgangspunkt.
- Fire av ti har forventninger om at kommunale bedrifter skal ta større samfunnsansvar enn private, men halvparten så mange opplever at bedriftene faktisk tar et slikt større ansvar. Dette forventningsgapet kan representere en utfordring. Det kan være basert på faktiske erfaringer, men også et uttrykk for generelle holdninger. Men det er

samtidig et godt utgangspunkt for bedriftene at folk har høye forventinger til dem, det representerer krav som de må strekke seg etter.

- Samfunnsansvar anses som svært viktig av store deler av befolkningen. Engasjement for lokalsamfunnet, miljøvennlig drift, etisk standard, priser og kvalitet er alle sider ved samfunnsansvar som befolkningen legger vekt på, mens økonomisk overskudd ikke anses like viktig
- De fleste kommunale bedrifter omtales ikke i mediene, og den omtalen som gis er i hovedsak nøytral. Muligheten til større eksponering, egengenerert dekning og positive nyheter er store, og kan handle om å synliggjøre verdiene av tjenestene eller samfunnsansvaret som vist ovenfor.

Med utgangspunkt i dette kunnskapsgrunnlaget vil det kunne etableres et fortjent omdømme for kommunale bedrifter, som kan være viktig for muligheten til å sikre stabile rammebetingelser for deres virksomhet og til å realisere målene for de kommunale bedriftene, gode tjenester til befolkningen innenfor en samfunnsansvarlig drift.

VEDLEGG

Antall foretak, antall ansatte og omsetning i 2004

Pr. fylke og hovednæring

Tabell V1 Antall foretak pr. fylke og hovednæring

Antall bedrifter	Vann, avløp og renovasjon	Energi /Kraftselskap	Transport	Helse - og omsorgstjenester	Bolig og eiendom	Arbeidssamarbeide	Fritidsvirksomhet	Andre	Totalt
Østfold	5	17	6	8	16	15	10	26	103
Akershus	13	15	5	10	19	27	6	36	131
Oslo	2	19	14	2	13	8	4	32	94
Hedmark	4	21	7	3	10	21	14	49	129
Oppland	8	35	7	3	14	12	16	40	135
Buskerud	6	45	6	5	20	11	11	40	144
Vestfold	5	2	13	2	8	11	6	16	63
Telemark	4	9	9	6	15	20	10	26	99
Vest-Agder	5	5	9	1	23	8	5	20	76
Aust Agder	8	10	12	0	17	15	13	19	94
Rogaland	6	22	22	3	14	18	15	42	142
Hordaland	15	24	19	7	19	28	23	37	172
Sogn og Fjordane	5	15	22	2	24	14	13	28	123
Møre og Romsdal	3	33	30	4	41	18	14	34	177
Sør-Trøndelag	9	17	10	1	19	15	11	40	122
Nord-Trøndelag	9	1	4	2	32	15	13	25	101
Nordland	17	33	24	4	40	30	19	57	224
Troms	8	12	10	2	23	18	17	23	113
Finmark	4	14	16	5	20	11	11	14	95
Svalbard	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Totalt	136	349	245	70	387	315	231	605	2338

Tabell V2 Omsetning i million kroner pr. fylke og hovednæring

Omsetning	Vann, avløp og renovasjon	Energi /Kraftselskap	Transport	Helse - og omsorgstjenester	Bolig og eiendom	Arbeidssamarbeide	Fritidsvirksomhet	Andre	Totalt
Østfold	4	1289	333	67	227	167	56	255	2398
Akershus	398	1232	23	16	48	189	20	329	2255
Oslo	108	8310	6761	300	173	61	288	1855	17856
Hedmark	39	2205	70	7	23	132	54	366	2896
Oppland	139	2345	73	7	26	603	82	407	3682
Buskerud	29	2779	106	129	78	72	17	352	3562
Vestfold	229	22	690	1	42	57	21	96	1158
Telemark	54	524	14	4	165	159	35	249	1204
Vest-Agder	132	1091	124	5	27	179	10	477	2045
Aust Agder	84	3387	269	0	55	136	77	280	4288
Rogaland	433	4845	622	0	109	210	151	330	6700
Hordaland	1419	8019	718	7	547	159	182	541	11592
Sogn og Fjordane	12	1284	1036	0	53	52	17	544	2998
Møre og Romsdal	1	2620	1015	20	76	160	51	214	4157
Sør-Trøndelag	287	1609	713	28	30	86	159	360	3272
Nord-Trøndelag	240	1581	27	0	129	138	55	44	2214
Nordland	450	3365	290	40	116	276	82	194	4813
Troms	213	2067	279	0	40	89	95	90	2873
Finmark	88	548	79	5	61	39	20	91	931
Svalbard	0	0	0	0	0	0	0	68	68
Totalt	4359	49122	13242	636	2025	2964	1471	7140	80959

Tabell V3 Antall ansatte pr. fylke og hovednæring

Antall ansatte	Vann, avløp og renovasjon	Energi /Kraftselskap	Transport	Helse - og omsorgstjenester	Bolig og eiendom	Arbeidssamarbeide	Fritidsvirksomhet	Andre	Totalt
Østfold	117	294	228	187	12	882	69	366	2155
Akershus	207	87	43	28	13	1442	24	346	2190
Oslo	78	590	2940	340	194	574	290	2244	7250
Hedmark	43	543	132	36	8	769	29	415	1975
Oppland	123	758	116	14	5	1326	96	394	2832
Buskerud	45	586	59	152	45	624	28	521	2059
Vestfold	52	1	133	0	12	630	10	163	1001
Telemark	22	248	54	12	42	864	69	253	1564
Vest-Agder	55	99	109	10	42	413	29	465	1222
Aust-Agder	22	396	114	0	1	709	90	186	1518
Rogaland	214	889	327	0	22	1240	151	542	3385
Hordaland	418	1197	180	33	151	1347	180	534	4040
Sogn og Fjordane	29	381	1285	0	5	504	60	433	2697
Møre og Romsdal	1	704	1288	97	31	921	89	137	3268
Sør-Trøndelag	210	551	174	42	6	922	187	722	2814
Nord-Trøndelag	102	926	8	0	36	667	138	72	1949
Nordland	253	1006	563	33	96	1655	113	252	3971
Troms	135	533	399	0	19	765	142	54	2047
Finmark	40	193	68	14	27	384	43	149	918
Svalbard	0	0	0	0	0	0	0	84	84
Totalt	2166	9982	8220	998	767	16638	1837	8330	48938

Pr. fylke og organisering

Tabell V4 Antall foretak pr. fylke og organisering

Antall bedrifter	ANS	AS	DA	FKF	IKS	KF	ORGL	STI	Andre	Totalt
Østfold	1	69	0	0	8	8	15	1	1	103
Akershus	0	78	0	1	16	7	29	0	0	131
Oslo	0	84	0	0	1	5	3	0	1	94
Hedmark	0	85	0	1	8	13	22	0	0	129
Oppland	1	89	7	0	8	1	26	2	1	135
Buskerud	0	87	2	1	14	9	29	1	1	144
Vestfold	0	30	1	1	7	5	15	3	1	63
Telemark	0	65	0	1	4	5	21	3	0	99
Vest-Agder	0	45	2	0	7	7	12	0	3	76
Aust-Agder	0	66	0	0	8	7	12	0	1	94
Rogaland	0	88	1	2	11	18	15	3	4	142
Hordaland	0	120	0	0	6	19	22	2	3	172
Sogn og Fjordane	0	88	0	0	5	12	16	2	0	123
Møre og Romsdal	1	141	1	0	7	10	17	0	0	177
Sør-Trøndelag	0	85	2	1	6	11	16	0	1	122
Nord-Trøndelag	0	64	0	1	10	7	17	1	1	101
Nordland	30	127	0	0	10	15	33	6	2	223
Troms	0	77	1	2	4	9	16	2	2	113
Finmark	2	57	0	1	6	13	15	1	0	95
Svalbard	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Totalt	35	1546	17	12	146	181	351	27	22	2337

Tabell V5 Omsetning i million kroner pr. fylke og organisering

Antall bedrifter	ANS	AS	DA	FKF	IKS	KF	ORGL	STI	Andre	Totalt
Østfold	1	1963	0	0	19	327	46	1	41	2398
Akershus	0	1944	0	13	127	6	164	0	0	2255
Oslo	0	16518	0	0	12	444	789	0	93	17856
Hedmark	0	2733	0	21	44	85	13	0	0	2896
Oppland	0	3343	211	0	25	26	65	11	0	3682
Buskerud	0	3087	18	103	87	135	127	4	0	3562
Vestfold	0	823	0	25	181	65	35	29	0	1158
Telemark	0	970	0	85	77	33	22	17	0	1204
Vest-Agder	0	1657	279	0	79	15	7	0	8	2045
Aust Agder	0	4119	0	0	11	101	52	0	5	4288
Rogaland	0	5574	0	66	749	260	9	0	42	6700
Hordaland	0	9997	0	0	69	1349	114	24	39	11592
Sogn og Fjord	0	2901	0	0	14	66	10	7	0	2998
Møre og Rom	1	4000	1	0	16	120	18	0	0	4157
Sør- Trøndela	0	2480	327	6	90	341	9	0	19	3272
Nord-Trøndel	0	442	0	1581	164	13	13	0	1	2214
Nordland	55	4216	0	0	297	103	118	18	5	4813
Troms	0	2529	0	69	110	143	19	2	1	2873
Finmark	37	804	0	7	20	46	5	12	0	931
Svalbard	0	68	0	0	0	0	0	0	0	68
Totalt	94	70168	836	1976	2191	3679	1636	125	254	80959

Tabell V6 Antall ansatte pr. fylke og organisering

Antall bedrifter	ANS	AS	DA	FKF	IKS	KF	ORGL	STI	Andre	Totalt
Østfold	3	1479	0	0	164	412	89	0	8	2155
Akershus	0	1837	0	37	214	23	79	0	0	2190
Oslo	0	6351	0	0	12	534	301	0	52	7250
Hedmark	0	1735	0	14	110	113	3	0	0	1975
Oppland	0	2631	46	0	81	11	62	1	0	2832
Buskerud	0	1461	7	135	188	121	148	0	0	2059
Vestfold	0	754	0	36	139	46	25	1	0	1001
Telemark	0	1390	0	8	71	38	53	4	0	1564
Vest-Agder	0	1041	44	0	77	45	10	0	5	1222
Aust Agder	0	1416	0	0	6	57	30	0	9	1518
Rogaland	0	2397	0	29	224	691	16	3	25	3385
Hordaland	0	3286	0	0	49	557	88	38	22	4040
Sogn og Fjord	0	2591	0	0	42	31	33	0	0	2697
Møre og Rom	0	3157	0	0	23	56	32	0	0	3268
Sør- Trøndela	0	2021	39	2	60	667	4	0	21	2814
Nord-Trøndel	0	888	0	926	85	21	29	0	0	1949
Nordland	36	3498	0	0	175	172	84	6	0	3971
Troms	0	1842	4	0	80	90	21	0	10	2047
Finmark	13	769	0	1	68	41	22	4	0	918
Svalbard	0	84	0	0	0	0	0	0	0	84
Totalt	52	40628	140	1188	1867	3726	1128	57	152	48938

Pr. hovednæring og organisering

Tabell V7 Antall foretak pr. hovednæring og organisering

Antall bedrifter	ANS	AS	DA	FKF	IKS	KF	ORGL	STI	Andre	Totalt
Vann, avløp og renovasjon	1	62	3	0	46	5	19	0	0	136
Energi /Kraftselskap	0	307	12	1	2	15	5	0	7	349
Transport	0	156	0	4	7	43	30	0	5	245
Helse - og omsorgstjenester	0	11	0	2	14	15	26	2	0	70
Bolig og eiendom	33	284	0	3	1	38	2	22	4	387
Arbeidssamvirke	0	314	0	0	1	0	0	0	0	315
Fritidsvirksomhet	0	72	1	1	12	26	116	2	1	231
Andre	1	340	1	1	63	39	153	1	5	604
Totalt	35	1546	17	12	146	181	351	27	22	2337

Tabell V8 Omsetning i million kroner hovednæring og organisering

Omsetning i million kroner	ANS	AS	DA	FKF	IKS	KF	ORGL	STI	Andre	Totalt
Vann, avløp og renovasjon	36	1935	136	0	1248	838	166	0	0	4359
Energi /Kraftselskap	0	45965	697	1581	189	467	101	0	122	49122
Transport	0	11354	0	169	96	681	935	0	7	13242
Helse - og omsorgstjenester	0	45	0	103	49	400	38	1	0	636
Bolig og eiendom	57	935	0	92	0	821	0	114	6	2025
Arbeidssamvirke	0	2962	0	0	2	0	0	0	0	2964
Fritidsvirksomhet	0	982	3	6	77	104	289	10	1	1471
Andre	1	5990	0	25	530	368	108	0	118	7140
Totalt	94	70168	836	1976	2191	3679	1636	125	254	80959

Tabell V9 Antall ansatte pr. hovednæring og organisering

Ansatte	ANS	AS	DA	FKF	IKS	KF	ORGL	STI	Andre	Totalt
Vann, avløp og renovasjon	13	947	82	0	839	240	45	0	0	2166
Energi /Kraftselskap	0	8584	51	926	71	281	30	0	39	9982
Transport	0	7157	0	80	86	446	428	0	23	8220
Helse - og omsorgstjenester	0	201	0	135	46	570	46	0	0	998
Bolig og eiendom	36	201	0	9	0	504	0	17	0	767
Arbeidssamvirke	0	16619	0	0	19	0	0	0	0	16638
Fritidsvirksomhet	0	1167	3	2	111	164	343	37	10	1837
Andre	3	5752	4	36	695	1521	236	3	80	8330
Totalt	52	40628	140	1188	1867	3726	1128	57	152	48938

Tabell V10 ASA med mindre enn 50 prosent eierandel

ASA med mindre enn 50 % samlet kommunal eierandel pr hovednæring

Per hovednæring	Foretak			Omsetning Mill kroner	Ansatte	Antall foretak uten omsetningstall
	Hovedselskap	Datterselskap	Totalt			
Vann, avløp og renovasjon	5	0	5	9	0	3
Energi /Kraftselskap	21	61	82	2647	806	2
Transport	76	41	117	3510	3219	4
Helse - og omsorgstjenester	18	0	18	121	233	1
Bolig og eiendom	150	16	166	353	139	9
Arbeidssamvirke	6	0	6	94	328	0
Fritidsvirksomhet	53	6	59	379	564	2
Andre	247	47	294	1978	2417	28
Totalt	576	171	747	9093	7706	49

Hovedfrekvenser for survey utført av Norsk Respons AS

FORMÅL	Kartlegge kjennskap til kommunale bedrifter/selskap, samt inntrykk og holdning til slike selskap
DATO FOR GJENNOMFØRING	6. - 20. november 2006
DATAINNSAMLINGSMETODE	CATI telefonintervju
ANTALL INTERVJUER	1001
UTVALG OG SVARPROSENT	Det er trukket et landsrepresentativt utvalg av befolkningen over 18 år. Utvalget er trukket tilfeldig fra Telenors abonnementsregister. Det er også trukket ut en andel mobiltelefonnummer til utvalget. Det ble totalt brukt 8170 telefonnumre. Av det totale utvalget var det i 2553 tilfeller ikke svar i løpet av intervjuperioden. Vi fikk svarnekt i 4616 tilfeller, hvilket innebærer at personen ikke ønsket eller ikke hadde tid til å være med i undersøkelsen i løpet av intervjuperioden.
VEKTING	Resultatene er vektet i forhold til kjønn- og alderssammensetningen i befolkningen.
FEILMARGIN	Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 2 – 3, prosentpoeng for hovedfrekvensene. Feilmarginene for undergrupper er større.
OPPDRAKSGIVER	Agenda
KONTAKTPERSON	Tor Dølvik
NORSK RESPONS KONSULENT	Idar Eidset
PROSJEKTNUMMER	20064401

Oppsummering av hovedtall

Nedenfor presenteres hovedfrekvensene på spørsmålene i undersøkelsen. For ytterligere nedbrytninger på bakgrunnsvariable viser vi til tabellvedlegget.

Introduksjon

Kommunene organiserer sitt tilbud til innbyggerne på ulike måter. Enkelte tjenester leveres av kommunen selv, andre kan være skilt ut i kommunale bedrifter, interkommunale selskap eller kommunale aksjeselskap, mens noen tjenester kan være helt eller delvis satt ut til private virksomheter. Denne undersøkelsen omhandler kommunale bedrifter, interkommunale selskap og aksjeselskaper som kommuner eier helt eller delvis.

1. Kjenner du til om din kommune har opprettet eller eier helt eller delvis slike selskap/bedrifter innen....

a) Innsamling og behandling av avfall

1: Ja, det har de	48 %
2: Nei, det har de ikke	17 %
3: Vet ikke, kjenner ikke til	35 %

Antall spurte: 1001

b) Vann og avløp

1: Ja, det har de	42 %
2: Nei, det har de ikke	27 %
3: Vet ikke, kjenner ikke til	30 %

Antall spurte: 1001

c) Energiselskap/Kraftselskap

1: Ja, det har de	44 %
2: Nei, det har de ikke	31 %
3: Vet ikke, kjenner ikke til	25 %

Antall spurte: 1001

d) Kollektivtrafikk

1: Ja, det har de	37 %
2: Nei, det har de ikke	43 %
3: Vet ikke, kjenner ikke til	21 %

Antall spurte: 1001

e) Omsorgstjenester

1: Ja, det har de	53 %
2: Nei, det har de ikke	29 %
3: Vet ikke, kjenner ikke til	18 %

Antall spurte: 1001

f) Bolig og eiendom

1: Ja, det har de	46 %
2: Nei, det har de ikke	22 %
3: Vet ikke, kjenner ikke til	32 %

Antall spurte: 1001

HVIS KJENNSKAP TIL KOMMUNALE SELSKAPER I KOMMUNEN

2. Hvilket inntrykk har du alt i alt av den bedriften/selskapet kommunen eier (helt eller delvis) innen....

a) Innsamling og behandling av avfall

LES OPP

1: Svært godt inntrykk	22 %
2: Ganske godt inntrykk	55 %
3: Verken godt eller dårlig inntrykk	17 %
4: Ganske dårlig inntrykk	3 %
5: Svært dårlig inntrykk	1 %
6: Ikke sikker	3 %

Antall spurte: 477

b) Vann og avløp

LES OPP

1: Svært godt inntrykk	16 %
2: Ganske godt inntrykk	46 %
3: Verken godt eller dårlig inntrykk	22 %
4: Ganske dårlig inntrykk	7 %
5: Svært dårlig inntrykk	2 %
6: Ikke sikker	9 %

Antall spurte: 424

c) Energiselskap/Kraftselskap

LES OPP

1: Svært godt inntrykk	12 %
2: Ganske godt inntrykk	37 %
3: Verken godt eller dårlig inntrykk	33 %
4: Ganske dårlig inntrykk	7 %
5: Svært dårlig inntrykk	4 %
6: Ikke sikker	8 %
Antall spurte:	441

d) Kollektivtrafikk

LES OPP

1: Svært godt inntrykk	12 %
2: Ganske godt inntrykk	38 %
3: Verken godt eller dårlig inntrykk	23 %
4: Ganske dårlig inntrykk	14 %
5: Svært dårlig inntrykk	4 %
6: Ikke sikker	9 %
Antall spurte:	365

e) Omsorgstjenester

LES OPP

1: Svært godt inntrykk	11 %
2: Ganske godt inntrykk	33 %
3: Verken godt eller dårlig inntrykk	28 %
4: Ganske dårlig inntrykk	14 %
5: Svært dårlig inntrykk	2 %
6: Ikke sikker	11 %
Antall spurte:	531

f) Bolig og eiendom

LES OPP

1: Svært godt inntrykk	7 %
2: Ganske godt inntrykk	25 %
3: Verken godt eller dårlig inntrykk	28 %
4: Ganske dårlig inntrykk	10 %
5: Svært dårlig inntrykk	4 %
6: Ikke sikker	26 %
Antall spurte:	460

Spørsmål 3 ble stilt til de som hadde oppgitt at de kjente til at kommunen helt eller delvis eier selskaper innen den enkelte bransje. F.eks. ble de som hadde som hadde kjennskap til at kommunen har en bedrift/selskap innen vann og avløp, spurt om en benyttet seg av tjenestene fra dette selskapet.

HVIS KJENNSKAP TIL BEDRIFT INNEN BRANSJE

3. Mottar eller benytter du eller din husstand/familie seg av tjenester fra en eller flere av disse bedriftene innen...?

Andelen blant de som har kjennskap til tjenestene og som samtidig oppgir at de benytter seg av dem er:

1: Innsamling og behandling av avfall	94 % (av 477 spurte)
2: Vann og avløp	80 % (av 424 spurte)
3: Energiselskap/Kraftselskap	77 % (av 441 spurte)
4: Kollektivtrafikk	56 % (av 365 spurte)
5: Omsorgstjenester	15 % (av 531 spurte)

4. Hvem mener du er best egnet til å levere følgende tjenester:

a) Innsamling og behandling av avfall

LES OPP

1: Kommunen selv	26 %
2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis	16 %
3: Et privat selskap	19 %
4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det	32 %
5: Ikke sikker	6 %

Antall spurte: 1001

b) Vann og avløp

LES OPP

1: Kommunen selv	57 %
2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis	12 %
3: Et privat selskap	9 %
4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det	17 %
5: Ikke sikker	6 %

Antall spurte: 1001

c) Energiselskap/Kraftselskap

LES OPP

1: Kommunen selv	32 %
2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis	16 %
3: Et privat selskap	22 %
4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det	20 %
5: Ikke sikker	10 %

Antall spurte: 1001

d) Kollektivtrafikk

LES OPP

1: Fylkeskommune eller kommunen selv	29 %
2: En bedrift som fylkeskommune eller kommunen eier helt eller delvis	14 %
3: Et privat selskap	28 %
4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det	20 %
5: Ikke sikker	9 %

Antall spurte: 1001

e) Omsorgstjenester

1: Kommunen selv	63 %
2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis	10 %
3: Et privat selskap	10 %
4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det	10 %
5: Ikke sikker	7 %

Antall spurte: 1001

f) Bolig og eiendom

1: Kommunen selv	30 %
2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis	12 %
3: Et privat selskap	25 %
4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det	20 %
5: Ikke sikker	14 %

Antall spurte: 1001

5. Hvilke forventninger har du til bedrifter og selskap som kommunen eier eller har opprettet? Jeg skal lese opp noen forhold, og vil gjerne vite om du forventer at slike bedrifter/selskap skal ta større ansvar, samme ansvar, eller mindre ansvar enn bedrifter innen det private næringsliv for det enkelt forhold.

a) God kvalitet på tjenestene

LES OPP

1: Større ansvar	35 %
2: Samme ansvar	57 %
3: Mindre ansvar	3 %
4: Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1001

b) Leverer tjenestene når de skal

LES OPP

1:	Større ansvar	35 %
2:	Samme ansvar	58 %
3:	Mindre ansvar	3 %
4:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1001

c) Ha lave (konkurransedyktige?) priser

LES OPP

1:	Større ansvar	40 %
2:	Samme ansvar	49 %
3:	Mindre ansvar	5 %
4:	Ikke sikker	6 %

Antall spurte: 1001

d) Gå med overskudd

LES OPP

1:	Større ansvar	16 %
2:	Samme ansvar	45 %
3:	Mindre ansvar	30 %
4:	Ikke sikker	9 %

Antall spurte: 1001

e) Være serviceinnstilt overfor kundene

LES OPP

1:	Større ansvar	38 %
2:	Samme ansvar	54 %
3:	Mindre ansvar	4 %
4:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1001

f) Holde høy etisk standard

LES OPP

1:	Større ansvar	43 %
2:	Samme ansvar	48 %
3:	Mindre ansvar	2 %
4:	Ikke sikker	6 %

Antall spurte: 1001

g) Være en god arbeidsplass for de ansatte (evt. ha et godt arbeidsmiljø)

LES OPP

1:	Større ansvar	35 %
2:	Samme ansvar	58 %
3:	Mindre ansvar	2 %
4:	Ikke sikker	6 %

Antall spurte: 1001

h) Støtte lokale lag og foreninger innenfor kultur og idrett

LES OPP

1:	Større ansvar	54 %
2:	Samme ansvar	34 %
3:	Mindre ansvar	7 %
4:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1001

i) Ta miljøhensyn

LES OPP

1:	Større ansvar	45 %
2:	Samme ansvar	48 %
3:	Mindre ansvar	1 %
4:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1001

6. Har du inntrykk av at kommunale bedrifter/selskap tar større ansvar, samme ansvar, eller mindre ansvar enn bedrifter innen det private næringsliv, når det gjelder å:

a) God kvalitet på tjenestene

LES OPP

1:	Tar større ansvar	17 %
2:	Tar samme ansvar	47 %
3:	Tar mindre ansvar	23 %
4:	Ikke sikker	13 %

Antall spurte: 1001

b) Levere tjenestene når de skal

LES OPP

1:	Tar større ansvar	16 %
2:	Tar samme ansvar	42 %
3:	Tar mindre ansvar	28 %
4:	Ikke sikker	14 %

Antall spurte: 1001

c) Ha lave priser

LES OPP

1: Tar større ansvar	20 %
2: Tar samme ansvar	37 %
3: Tar mindre ansvar	24 %
4: Ikke sikker	19 %

Antall spurte: 1001

d) Gå med overskudd

LES OPP

1: Tar større ansvar	8 %
2: Tar samme ansvar	28 %
3: Tar mindre ansvar	44 %
4: Ikke sikker	20 %

Antall spurte: 1001

e) Være serviceinnstilt overfor kundene

LES OPP

1: Tar større ansvar	14 %
2: Tar samme ansvar	42 %
3: Tar mindre ansvar	32 %
4: Ikke sikker	12 %

Antall spurte: 1001

f) Holde høy etisk standard

LES OPP

1: Tar større ansvar	26 %
2: Tar samme ansvar	44 %
3: Tar mindre ansvar	13 %
4: Ikke sikker	17 %

Antall spurte: 1001

g) Være en god arbeidsplass for de ansatte (evt. ha et godt arbeidsmiljø)

LES OPP

1: Tar større ansvar	26 %
2: Tar samme ansvar	45 %
3: Tar mindre ansvar	13 %
4: Ikke sikker	16 %

Antall spurte: 1001

h) Støtte lokale lag og foreninger innenfor kultur og idrett

LES OPP

1: Tar større ansvar	33 %
2: Tar samme ansvar	32 %
3: Tar mindre ansvar	18 %
4: Ikke sikker	16 %

Antall spurte: 1001

i) Ta miljøhensyn

LES OPP

1: Tar større ansvar	35 %
2: Tar samme ansvar	43 %
3: Tar mindre ansvar	10 %
4: Ikke sikker	13 %

Antall spurte: 1001

7. Hvor viktig er det for deg at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar?

LES OPP

1: Svært viktig	64 %
2: Ganske viktig	29 %
3: Mindre viktig	3 %
4: Ikke viktig	3 %
5: Ikke sikker	2 %

Antall spurte: 1001

LANDSOMFATTENDE SPØRREUNDERSØKELSE

18. - 20. SEPTEMBER 2006

God kveld, mitt navn er....., og jeg ringer fra Norsk Respons i forbindelse med en spørreundersøkelse vi gjennomfører. Jeg vil gjerne snakke med en i husstanden som er over 18 år.

HVIS FLERE:

Da vil jeg gjerne snakke med den som sist hadde fødselsdag.

NÅR RETTE VEDKOMMENDE ER I TELEFONEN

(Gjenta presentasjon). Har du ca. 7-8 minutter til å svare på noen spørsmål?

OPPDRAKSGIVER: Kommunenes Sentralforbund

Kommunene organiserer sitt tilbud til innbyggerne på ulike måter. Enkelte tjenester leveres av kommunen selv, andre kan være skilt ut i kommunale bedrifter, interkommunale selskap eller kommunale aksjeselskap, mens noen tjenester kan være helt eller delvis satt ut til private virksomheter. Denne undersøkelsen omhandler kommunale bedrifter, interkommunale selskap og aksjeselskaper som kommuner eier helt eller delvis.

1. Kjenner du til om din kommune har opprettet eller eier helt eller delvis slike selskap/bedrifter innen....

a) Innsamling og behandling av avfall

- 1: Ja, det har de
- 2: Nei, det har de ikke
- 3: Vet ikke, kjenner ikke til

b) Vann og avløp

- 1: Ja, det har de
- 2: Nei, det har de ikke
- 3: Vet ikke, kjenner ikke til

c) Energiselskap/Kraftselskap

- 1: Ja, det har de
- 2: Nei, det har de ikke
- 3: Vet ikke, kjenner ikke til

d) Kollektivtrafikk

- 1: Ja, det har de
- 2: Nei, det har de ikke
- 3: Vet ikke, kjenner ikke til

e) Omsorgstjenester

- 1: Ja, det har de
- 2: Nei, det har de ikke
- 3: Vet ikke, kjenner ikke til

f) Bolig og eiendom

- 1: Ja, det har de
- 2: Nei, det har de ikke
- 3: Vet ikke, kjenner ikke til

HVIS KJENNSKAP TIL KOMMUNALE SELSKAPER I KOMMUNEN

2. Hvilket inntrykk har du alt i alt av den bedriften/selskapet kommunen eier (helt eller delvis) innen....

a) Innsamling og behandling av avfall

LES OPP

- 1: Svært godt inntrykk
- 2: Ganske godt inntrykk
- 3: Verken godt eller dårlig inntrykk
- 4: Ganske dårlig inntrykk
- 5: Svært dårlig inntrykk
- 6: Ikke sikker

b) Vann og avløp

LES OPP

- 1: Svært godt inntrykk
- 2: Ganske godt inntrykk
- 3: Verken godt eller dårlig inntrykk
- 4: Ganske dårlig inntrykk
- 5: Svært dårlig inntrykk
- 6: Ikke sikker

c) Energiselskap/Kraftselskap

LES OPP

- 1: Svært godt inntrykk
- 2: Ganske godt inntrykk
- 3: Verken godt eller dårlig inntrykk
- 4: Ganske dårlig inntrykk
- 5: Svært dårlig inntrykk
- 6: Ikke sikker

d) Kollektivtrafikk

LES OPP

- 1: Svært godt inntrykk
- 2: Ganske godt inntrykk
- 3: Verken godt eller dårlig inntrykk
- 4: Ganske dårlig inntrykk
- 5: Svært dårlig inntrykk
- 6: Ikke sikker

e) Omsorgstjenester

LES OPP

- 1: Svært godt inntrykk
 - 2: Ganske godt inntrykk
-

- 3: Verken godt eller dårlig inntrykk
- 4: Ganske dårlig inntrykk
- 5: Svært dårlig inntrykk
- 6: Ikke sikker

f) Bolig og eiendom

LES OPP

- 1: Svært godt inntrykk
- 2: Ganske godt inntrykk
- 3: Verken godt eller dårlig inntrykk
- 4: Ganske dårlig inntrykk
- 5: Svært dårlig inntrykk
- 6: Ikke sikker

HVIS KJENNSKAP TIL BEDRIFT INNEN BRANSJE

3. Mottar eller benytter du eller din husstand/familie seg av tjenester fra en eller flere av disse bedriftene innen...?

LES OPP FLERE SVAR MULIG

- 1: Innsamling og behandling av avfall
- 2: Vann og avløp
- 3: Energiselskap/Kraftselskap
- 4: Kollektivtrafikk
- 5: Omsorgstjenester
- 6: Nei, ingen av dem

4. Hvem mener du er best egnet til å levere følgende tjenester:

a) Innsamling og behandling av avfall

LES OPP

- 1: Kommunen selv
- 2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis
- 3: Et privat selskap
- 4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det (de er like gode)
- 5: Ikke sikker

b) Vann og avløp

LES OPP

- 1: Kommunen selv
- 2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis
- 3: Et privat selskap
- 4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det (de er like gode)
- 5: Ikke sikker

c) Energiselskap/Kraftselskap

LES OPP

- 1: Kommunen selv
- 2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis
- 3: Et privat selskap
- 4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det (de er like gode)
- 5: Ikke sikker

d) Kollektivtrafikk

LES OPP

- 1: Fylkeskommune eller kommunen selv
- 2: En bedrift som fylkeskommune eller kommunen eier helt eller delvis
- 3: Et privat selskap
- 4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det (de er like gode)
- 5: Ikke sikker

e) Omsorgstjenester

LES OPP

- 1: Kommunen selv
- 2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis
- 3: Et privat selskap
- 4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det (de er like gode)
- 5: Ikke sikker

f) Bolig og eiendom

LES OPP

- 1: Kommunen selv
- 2: En bedrift som kommunene eier helt eller delvis
- 3: Et privat selskap
- 4: Spiller ingen rolle hvem som gjør det (de er like gode)
- 5: Ikke sikker

5. Hvilke forventninger har du til bedrifter og selskap som kommunen eier eller har opprettet? Jeg skal lese opp noen forhold, og vil gjerne vite om du forventer at slike bedrifter/selskap skal ta større ansvar, samme ansvar, eller mindre ansvar enn bedrifter innen det private næringsliv for det enkelt forhold.

a) God kvalitet på tjenestene

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

b) Levere tjenestene når de skal

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

c) Ha lave (konkurransedyktige?) priser

LES OPP

- 1: Større ansvar
 - 2: Samme ansvar
 - 3: Mindre ansvar
 - 4: Ikke sikker
-

d) Gå med overskudd

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

e) Være serviceinnstilt overfor kundene

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

f) Holde høy etisk standard

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

g) Være en god arbeidsplass for de ansatte (evt. ha et godt arbeidsmiljø)

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

h) Støtte lokale lag og foreninger innenfor kultur og idrett

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

i) Ta miljøhensyn

LES OPP

- 1: Større ansvar
- 2: Samme ansvar
- 3: Mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

6. Har du inntrykk av at kommunale bedrifter/selskap tar større ansvar, samme ansvar, eller mindre ansvar enn bedrifter innen det private næringsliv, når det gjelder å:

a) God kvalitet på tjenestene

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

b) Levere tjenestene når de skal

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

c) Ha lave priser

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

d) Gå med overskudd

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

e) Være serviceinnstilt overfor kundene

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

f) Holde høy etisk standard

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
 - 2: Tar samme ansvar
 - 3: Tar mindre ansvar
 - 4: Ikke sikker
-

g) Være en god arbeidsplass for de ansatte (evt. ha et godt arbeidsmiljø)

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

h) Støtte lokale lag og foreninger innenfor kultur og idrett

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

i) Ta miljøhensyn

LES OPP

- 1: Tar større ansvar
- 2: Tar samme ansvar
- 3: Tar mindre ansvar
- 4: Ikke sikker

7. Hvor viktig er det for deg at kommunale bedrifter tar samfunnsansvar?

LES OPP

- 1: Svært viktig
- 2: Ganske viktig
- 3: Mindre viktig
- 4: Ikke viktig
- 5: Ikke sikker

Bakgrunnsspørsmål:

201. Hvilket år er du født?

202. Hvor mange års utdanning utover grunnskolen har du?

- 1: Ingen
- 2: 1-3 år
- 3: 4-6 år
- 4: Mer enn 6 år

203. Er du yrkesaktiv? I tilfellet, arbeider du i offentlig eller privat sektor?

- 1: Offentlig sektor
- 2: Privat sektor
- 3: Ikke yrkesaktiv

204. Dersom det var stortingsvalg i morgen, hvilket parti ville du da stemme på?

- 1: RV
- 2: SV
- 3: Arbeiderpartiet
- 4: Senterpartiet
- 5: Venstre
- 6: KrF
- 7: Høyre
- 8: Frp
- 9: Andre
- 10: Vil ikke stemme
- 11: Ikke sikker

206. Kjønn?

- 1: Mann
 - 2: Kvinne
-